

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ŠT. 11, 12

NOVEMBER ♦ 1956 ♦ DECEMBER

LETO 59

Mateju Hubadu za 70letnico

na Skaručni govoril dr. Fr. Kimovec.

Zbrali smo se, da se z današnjo božjo službo Bogu zahvalimo za to, da je dal čakati 70. leto možu, ki ga kot velikega delavca na glasbenem polju, pred ljudmi in pred Bogom velikega pevca spoštujemo vsi Slovenci, pa ga cenijo tudi drugi narodi.

In zakaj bi se danes za njegovo 70 letnico Bogu ne zahvalili tudi mi tu v njegovem domačem kraju, z mašo in pridigo v domači cerkvi? Saj je gospod Matej v tej lepi, umetniško zelo pomembni cerkvi otroško pobožno pošiljal prve molitve k Bogu, v svojih poznih letih pa tu z iskreno, globoko moško pobožnostjo vdano služi Bogu svojih mladih dni.

Morebiti bi mi hotel oporekati: češ da to obletnico slavimo v cerkvi? Ali ni to lepo, zgledno, krščansko, če tako odličen mož hoče imeti slovesnost predvsem v cerkvi? Da pred Bogom in ljudmi prizna, da se ima za talente, delo in uspehe zahvaliti Bogu? Potem pa, dragi moj, kako že govori sv. pismo v knjigi modrega Siraha? »Hvalimo slavne može in naše očete v njih rodu. Veliko slavnega je Gospod v svojem veličastvu nad njimi storil od začetka. Bili so mogočni in z modrostjo prevideni možje. S svojo umetnostjo so iskali pesmim napevov in skladali so pesmi. Njih modrost pripovedujejo ljudstva in njih slavo oznanja srenja. (Ecclus. 17, 3, 6, 15.)

In če se danes Bogu zahvaljujemo za velike pevske talente, ki jih je dal g. Mateju, če Boga hvalimo za to, da je g. Matej te talente dobro porabil, če se pred Bogom veselimo, da je g. Matej vse moči, vse svoje življenje porabil za to, da je izvrševal velika pevska, glasbena dela in z njimi oznanjal božjo slavo, z njimi množil slavo našemu majhnemu narodu, da so nas občudovali veliki narodi, ali to ni prav? Saj ne slavimo človeka, ampak predvsem Boga.

Naravnost v božjo čast je bilo toliko velikih del, ki jih je g. Matej prepeval s svojim velikim, izvrstnim pevskim zborom; pa je še godbo zraven jemal; po trideset, štirideset in več godcev, da so k petju ali sami zase

godli, piskali, trobili; in so pevci in glasbeniki v dolgih, eno, poldrugo, dve uri in še dlje trajajočih mogočnih skladbah slavili Mater božjo v nebo vzeto, Jezusovo rojstvo, sv. Frančiška; ali ko so nam duše pretresale resnobno slovesne pesmi, ki se pojo pri črnih mašah; pa smo zopet občudovali božjo vsemogočnost, ko nam je kakor v vihri mimo ušes šlo v petju in glasbi Stvarjenje; in smo bili polni sočutja z našimi predniki, ko nam je slikal Turke na Slevici, in pretreseni ob globoko segajoči Oljki. — In je bilo še polno drugega, kar je posegalo v naše versko življenje in čustvanje. Koliko truda za tako petje! Po več mesecev, pol leta in celo leto vsak teden, koliko ur, koliko večerov, koliko dela s pevci, z godbo, koliko skrbi! — Kolikokrat smo pri njegovih koncertih z zbrano pobožnostjo poslušali Marijine in druge pobožne pesmi.

In pevci, ki jih je on toliko vzgojil izvrstnih, odličnih. — Ali niso tolikokrat slavili Boga pri koncertih z lepo pesmijo, da je vse sapo pridrževalo? Ali niso, kakor bodo tudi danes, z ubranim petjem tolikokrat poveličevali našo najsvetejšo, skrivnostno daritev? Ali mar pevci in pevke s tem, kar so se pri njem naučili, niso pomagali po cerkvah? V mestu in na kmetih tolikokrat povzdigovali naše šmarnične pobožnosti, z veseljem slavili nebeško Kraljico?

Pod Šmarno goro je bil rojen. Ali je kaj čuda, če se je že kot otrok navzel ljubezni do Marije? Saj je kot mlad romarček rad hitel »na goro«
Mariji skazovat svojo otroško vdanost. Morebiti v tisti veri, ki je že stara med ljudmi, da mora vsak Slovenec enkrat poromati na Šmarno goro v življenju, če noče, da bo moral romati po smrti v plašni mrtvaški procesiji k polnočni mrliški maši, ki si jo ljudska domišljija slika v grozljivo živih barvah. Kakor da bi poznal prelepo pesem našega največjega pesnika Prešerna o Šmarni gori, ga je srce gnalo k »Materi v nebo vzeti«.

Vi, ki hodite na sveto
Šmarno goro, blagor vam!
Hvalit Mater v nebo vzeto.
Al' gorje odlášovcam,
ki tak svojo dušo črtjo,
da it' opuste pred smrtjo
roženkranc in litanije
molit, hvalo pet Marije.

Če je gospod Matej že kot deček pel po travnikih in livadah; če se je njegov zvonki glasek razlegal po poljih in logih; če je pel vse svoje življenje; če je še drugih toliko lepo peti naučil: je delal to, kar mu je Bog v srce vsadil. — Če je talente porabil, da je slovensko petje sploh prečudno povzdignil, je močno pripomogel, da se tudi po naših cerkvah danes veliko lepše poje, kakor se je kdaj.

Delal je to, k čemer Bog v sv. pismu tolikokrat kliče in vabi: Pojte, prepevajte, hvalite, slavite, s citrami, strunami, harfami, blagozvočnimi cimbalji, z rogovi in bobni, z glasno trobento.

Bog nam je glas in dar petja dal v veselje, v užitek glasbene lepote. Saj je petje pri človeškem glasu to, kar je pri roži cvet — najlepše.

Bog nam je petje dal, da ga s pesmijo hvalimo in slavimo. Hvalil ga je s pesmijo veliki mogočni kralj David. Sam je zlagal svete pesmi in napeve, sam jih pel in zraven na harfo brenkal. Salomon, najmodrejši kralj, prav tako. Pa je zraven še zbral velikanske zборе pevcev za božjo službo v templju in je vse ljudstvo navdušil, da se je s pevci menjavalo in prepevalo slavo Bogu, »ker je mogočen in je sveto njegovo ime«.

In je prva krščanska pevka Marija, ki je sama zložila prečudno pesem in prva pela: »Moja duša poveličuje Gospoda«, pa jo duhovniška in redovniška usta vsak dan ponavljajo stotisočkrat. — In so angeli peli nad Betlehemom nebeško glorio.

In je Gospod Jezus sam pel z apostoli po zadnji večerji veliko hvalnico. In so apostoli sami peli in opominjali kristjane, naj pojo kakor sv. Pavel — gorečnik: »Napolnajte se s sv. Duhom. — Kako? — Pojte Gospodu in v svojih srcih ga slavite.« (Ef. 5, 19; prim. Kol. 3, 16.)

Je v petju, glasbi res čudovita moč.

Mogočno obzidje nezavzetno utrjenega mesta Jerihe je padlo pred glasom izraelskih trobent.

Zato so prvi kristjani peli še ob preganjanju. Iz podzemskih katakomb je v temne noči vstajalo njih petje — še iz muk je kipela njih pesem. V amfiteatrih, v Koloseju se je v rjojenje sestradanih krvoločnih zveri mešala pesem umirajočih kristjanov, da so laže prenašali muke, pogumneje šli v smrt.

Cerkev sama zato petje goji, ureja, predpisuje, ukazuje. Ker dušo tako pretresa. Ker tako globoko v srce sega.

Ali je potem kaj čudnega, če je papež Gregor Veliki, ki je vladal ves krščanski svet, vendar še sam dečke petja učil? Na smrtni postelji celo. V Rimu še zdaj hranijo dolgo palico, ki je z njo z bolniške postelje krotil preživahno južno mladost.

Ali je kaj čudnega, če papeži in naši škofje ukazujejo ljudsko petje in nas navdušujejo, naj vsi pojemo? Kako je bilo lani na kongresu prav naše ljudsko petje najlepše, prečudno veličastno, da so se tuji vsi prevzeti čudili in so naše skupno petje svetovni listi ponovno in na vso moč hvalili?

Kako pa petje vsako slovesnost tudi povzdigne! Slovesnosti brez petja sploh ni. Mislimo si novo mašo — pa brez petja. Saj to je kakor pogreb. — Pa še pri pogrebu imamo tako radi, da nas tolaži mila, v srce segajoča pesem.

Še ko se bo svet podiral, se bo glasila pesem in glasba. Kristus sam napoveduje. Ko se bo zemlja zamajala v svojih temeljih, bodo v tisto padanje zvezd in bučanje morja na vse štiri vetrove trobile angelske trobente in nas s slovesno pesmijo klicale iz grobov in ob zvokih predirnih trobent bomo hiteli v dolino Jozafatovo Sodniku naproti ...

In še v nebesih — kaj bo tam naše delo?

Prešeren v tisti pesmi v zadnji kitici kar lepo pravi:

Tega, ki na góro hodi,
bo Marija váryala,
da ne bo peklenški zlodi
v smrtni uri zmotil ga,
da bo šel v nebesa srečno,
gori z angelci bo večno
roženkranc in litanije
molil, hval o pel Marije.

Kaj bomo delali? Boga bomo gledali in peli tisti veličastni Sanctus, ki ga je sv. Janez slišal v skrivnem razodetju »kakor glas velike množice, kakor hrumenje veliko vodá in kakor bobnenje mogočnega groma (Apoc. 19. 6), glas, ki je govoril: Aleluja, hvalite Gospoda!«

Rekli smo: pesem ima nad srcem veliko moč — dobra, pa tudi slaba. — Saj je dobra, po božji volji lahko tudi svetna pesem, ki opeva lepoto božje narave, veselje, ljubezen človeškega srca, če je, kakor je pred Bogom prav.

Zato! Govorjenje, delo, pesem, vse naše življenje slávi Boga — kakor ga s pesmijo sicer več ne more, pa ga z zglednim življenjem, z iskreno ljubeznijo in srčno vdanostjo tem lepše slávi današnji slavljeneec. Pa mu iz vsega srca želimo, naj s to živo vero in zgledno ljubeznijo na večer svojega življenja še dolgo slávi med nami Boga svoje mladosti.

Nove orgle v Djakovu.

Dne 8. novembra na zahvalno nedeljo so se nove velike orgle prvič glasile pri božji službi. Z novimi orglami se je dokončala poprava cerkve — saj strahotni požar 23. junija 1933 ni uničil samo starih lepih Steinmeierjevih orgel, ampak je močno poškodoval tudi notranjščino cerkve. Zato se ta dan ni samo djakovska stolnica ampak vsa djakovska škofija na zelo slovesen način Bogu zahvaljevala za srečno dokončano delo. Pri slavnosti so bili navzočni papeški nuncij nadškof H. Pellegrinetti, hrvatski metropolit zagrebški nadškof dr. A. Bauer, križevski škof dr. Njaradi; slovesno škofovsko mašo je pel belgrajski nadškof Rodič. Pa tudi ban savske banovine je slavnost poveličeval.

Orgle imajo 73 registrov, razdeljene na tri manuale in pedal. Prvotno čvetromanualno dispozicijo, kakor jo je prinesel C. gl., sta prof. Dugan in dr. Kimovec preuredila za 3. manuale. Omaro je po sliki prejšnjih orgel risal arh. Iv. Pengov, izdelal pa omaro kakor orgle mojster J e n k o iz Št. Vida nad Ljubljano. Za orgle je porabil 60 kubikov smrekovine; 13 kubikov sijajne slavonske hrastovine; svinčenih cevi za pnevmatiko je šlo nad 5 kilometrov; za zlatenje je vzel listkov iz pravega zlata za nad 15.000 Din; vseh piščali imajo orgle 5426.

Popoldne se je vršil cerkven koncert. O tem kakor o orglah samih več prihodnjič.

Viktor Čadež:

Slovenski skladatelj Ferdinand Kalinger.

O priliki izdanja njegovih skladb.

Gotovo se bo marsikdo izmed bralcev »C. Gl.« radovedno vpraševal: kateri skladatelj neki naj bi bil to, saj mi je to ime sploh nepoznano? In vendar je bil Kalinger sin slovenskega naroda in je skladal slovenske pesmi, svetne in nabožne, a je bil doslej širši javnosti neznan. Da se ohrani njegov spomin, naj napišem o njem nekaj vrstic, zlasti pa naj služi temu namenu izdaja njegovih cerkvenih pesmi, katero prav sedaj pripravljam, in ki bo naše glasbeno slovstvo obogatila za deset pesmi.

Ferdinand Kalinger se je rodil 9. novembra 1852 v Soteski pri Toplicah. Leta 1872 je postal učitelj in nato svojo prvo službo opravljal v Št. Juriju pod Kumom ter kmalu potem v Sevnici ob Savi. Že l. 1875 je prišel v Toplice na Dolenjskem, kjer je pozneje postal nadučitelj in je tam ostal tja do l. 1903. Ves čas učiteljevanja v Toplicah je bil tam hkrati tudi organist in kot tak je zlagal zlasti cerkvene pesmi, deloma tudi svetne, in vse njegove skladbe — vsaj cerkvene — datirajo iz tega časa. Z veliko vnemo je učil cerkveni pevski zbor in dosegel v tem oziru prav lepe uspehe. Kakor so mu topliški kopalci ponovno zatrjevali, je že samo lepo cerkveno petje pod njegovim vodstvom mnoge privabljal v cerkev.

L. 1903 je bil Kalinger imenovan za nadzornika za kranjski in radovljiški okraj. L. 1908 je slednjič prišel v Tržič kot voditelj ondotne ljudske deške in dekliške ter obrtno-nadaljevalne šole, kar je ostal do l. 1924. Tedaj pa je po 52 letnem zvestem službovanje stopil v pokoj, ki ga je v Tržiču užival do 6. apr. 1929, ko je nastopil večni pokoj. Za njegovo vzorno delovanje na šolskem polju mu je ministrstvo prosvete naklonilo častni naslov šolskega ravnatelja.

V Tržiču je skozi devet let sam vežbal šolske otroke v cerkvenem petju in v isti dobi tudi sam orgljal pri vseh šolskih mašah; šele l. 1917 je to delo prepustil mlajšim močem. Otroci so ob teh prilikah peli poleg drugih predvsem njegove skladbe. Preludiral je Kalinger v Tržiču vedno brez predloge in prav tako tudi spremljal vse pesmi. Poznalo se je pa takoj, da sedi pri orglah človek, ki docela obvlada ta instrument.

Kalinger je bil veren mož, ki je točno izpolnjeval verske dolžnosti. Bil je v vsem svojem vedenju skromen, do podrejenega učiteljstva ljubezniv in uslužen, tako da je bilo prav prijetno pod njegovim vodstvom učiteljevati. Dasi mož, ki je kaj držal na paragraf, je znal istemu vzeti ostrino in z ljubeznijo vse nase prikleniti. Politično se ni udeleževal.

Kolikor mi je bilo mogoče dognati, je zložil cerkvenih pesmi 30, svetnih pa 12. Verjetno je, da se je kaka njegova skladba sploh izgubila. Tako n. pr. imam eno zapisano samo po spominu, ko sem jo kot tržiški kaplan večkrat slišal pri šolskih mašah, a v zapuščini je ni bilo nikjer mogoče najti. Hči pokojnega skladatelja gdč. Olga Kalinger, učiteljica v Trziču, mi je namreč poskrbela vse skladbe svojega očeta, kar jih je sploh mogla dobiti — za kar ji bodi izrečena posebna zahvala —, a imenovane ni vmes. Skladal je Kalinger v istem duhu kakor sploh glasbeniki tiste dobe; bil je v tem pogledu samouk, ki mu je Bog pač dodelil veliko glasbeno nadarjenost, a se do višje glasbene izobrazbe ni povzpел. Tako je seveda umljivo, da se nahajajo v njegovih pesmih mesta, ki niso v skladu s pravili glasbe sploh, še posebej s pravili cerkvene glasbe, razodevajo pa zopet umetnika, ki mu je bila glasba srčna zadeva. Izmed svetnih sta med najboljšimi »Oj, z Bogom ti planinski svet« in »V mraku«. Morda se še tej ali oni kedaj odpre pot med svet. Kakšno mesto pristojna njegovim cerkvenim skladbam, o tem bo po izdaji istih itak kmalu spregovorila kritika. Omenim naj le, da so vse zložene v lahkem slogu in so s svojo melodijoznostjo vedno užigale. Slednja gre pri nekaterih, ki pa ne bodo objavljene, predaleč in se že tako bliža narodni pesmi, da ji cenzura ne more odpreti vrat na cerkvene kore; nekatere zopet ne povedo toliko novega in izrazitega, da bi jih kazalo izdajati. Preostajajo slednjič nekatere, ki jih po moji sodbi lahko uvrščamo med prvovrstne proizvode z ozirom na naše glasbene razmere ob času njihovega postanka.

Ko sem l. 1908 prišel v Trzič za kaplana, sem takoj postal pozoren na Kalingerjeve pesmi in so se mi močno priljubile. Tako sem se že okoli l. 1910 bavil z mislijo, da bi sam izdal in založil tiste, za katere bi dobil dovoljenje; poprosil sem tedaj Kalingerja, če bi mi jih hotel prepustiti v ta namen, pa mi je kategorično izjavil: »Če jih dam iz rok, mi jih bodo gotovo popravljali; mene bi pa to samo motilo, ker sem jih že tako vajen v sedanji obliki. Ne dam jih.« Po njegovi smrti se mi je zopet vzbudila želja, da bi jih izdal. Treba pa je mojstrske roke, ki naj v pesmih popravi pomanjkljivo harmonizacijo in odstrani ritmične pogoške, tako da bodo ustrezale pogojem cerkvene glasbe, hkrati pa naj se ohrani prvobitni značaj, kakršnega jim je vdihnil njihov skladatelj. Za to nelahko nalogo sem naprosil msgr. St. Premrla, ki se je brez odloga odzval prošnji in z ljubeznijo ter rekel bi neko nežno pieteto do skladatelja šel na delo ter v polni meri zadostil danim zahtevam. Vrh tega je tri pesmi, ki jih je imel skladatelj prirejene samo za moški zbor, priredil obenem tudi še za mešani zbor. Bodi mu za ves ta trud hvaležnost našega glasbenega sveta najlepša zahvala!

Tako izide v zbirki, ki sem jo naslovil »Po Mariji k Jezusu!«, deset Kalingerjevih cerkvenih pesmi. Od teh je ena (postna) samo za moški zbor, ostalih devet za mešani zbor, od teh zopet štiri obenem tudi za moški zbor (božična, velikonočna in dve Marijini). Razdeljene so tako: 2 božični, 2 obhajilni, 1 postna, 1 velikonočna, 2 šmarnični in 2 splošno Marijini. Ker je Karlinger uporabljal skoro sama znana besedila, sem sedmim oskrbel sploh čisto novo besedilo; dvema drugo, manj znano; le pri eni je ostalo prvotno besedilo, ker ga najbrž sploh nihče drugi ni uglasbil. Pri novih besedilih se je zgodil redek primer, da je bila pesnitev usmerjena po skladbi in ne obratno kot domala v vseh primerih; seveda je pesnik pri tem precéj vezan, a sodim, da je bilo to le v korist celotnim pesmim; skušnja bo tudi tu kmalu svoje povedala. Šel sem namreč s štališča, naj se kolikor mogoče — so gotovo tudi izjeme — za novo pesem poišče tudi novo ali vsaj malo znano besedilo. Če bi bili n. pr. zopet udarili na prvotni, tolikrat opevani in uglasbeni »Večerni zvon«, bi bila skladba skoro toliko kot obsojena na smrt, z novim besedilom pa — upam — ji je zagotovljena bodočnost. Je pa v tej zbirki pri vsaki pesmi omenjeno, katero je bilo prvotno besedilo.

Prepričan sem, da se bodo te pesmi zaradi njihove prisrčnosti in ljubke melodijoznosti domala vse splošno priljubile, mnogo pele in vne-male v srcih vernikov ljubezen do Jezusa in Marije. S Prešernom lahko trdim, da te pesmi »mile iz srca svoje so kali pognale«. Kako se n. pr. pozna pesmi »Grešnik do Marije«, da jo je rodila iskrena prošnja do Marije v hudi stiski! Kakor mi je K. sam pripovedoval, jo je zložil v noči, ko je življenje njegove male hčerke viselo na niti: z iskreno pesmijo, ki jo je tedaj zložil, se je obrnil do Marije, in hčerka je ozdravela.

Naj torej poleté te pesmi »na brzih krilih drobnih ptic« (Medved) preko hribov in dolin naše domovine, ponesejo vsepovsod ime Kalingerjevo in vzbujajo hvaležen spomin na moža, ki bi bil pri svojih odličnih glasbenih zmožnostih lahko ustvarjal slovita glasbena dela, če bi imel pri-liko za to. Cerkvena glasba ima od njega vsaj to dragoceno zapuščino.

Pokojniku so njegovi oskrbeli krasen grob, ki ga skrbno negujejo. Naj duhte te pesmi kot najlepši šopek na grobu svojega očeta, katerega šopka nobene zime in nikake nevihte sila ne bo ugonobila. In upajmo, da se blagopokojni ravnatelj sedaj v nebesih bolj veseli svojih skladb v pre-novljeni izdaji, kot bi se jih bil za časa svojega življenja, če bi bile izšle v prvotni obliki.

Dr. A. Dolinar:

Zgodovina katoliške cerkvene glasbe.

(Dalje.)

Na str. 34 C. Gl. št. 3—4 l. 1936 sta naznačeni dve smeri, v katerih naj bi sledilo nadaljevanje razvoja kat. cerkvene glasbe v 19. stol.; prvo smer — tisti, ki dokončujejo vrsto dunajskih klasikov — smo zaključili.

Druga smer je pa tista, ki stoji v znamenju preporeda cerkvene glasbe: ta prepored se izvrši v naročju cerkve same in sicer od praktičnih glasbenikov kot tudi znanstvenikov. Vsak prepored začenja navzdol, se vzpenja kvišku navzgor, doseže v gotovi dobi višek in se pomika zopet počasi navzdol. Pri točnem izsledovanju te druge smeri (v 19. stol.) začenjamo lahko pri osnovnih temeljih in pri poti navzgor: da bi sodili o višku te dobe in morda že tudi o znakih, ki naj vodijo navzdol: temu smo že preblizu, zato ostane izven našega načrtanega okvira.

Kot vsako tako razdobje nosi tudi izhodišče teh stremljenj dve osnovni misli: najprej boj za nekaj izgubljenega (za tradicijo), potem na podlagi vsaj delne pridobitve (tega izgubljenega) napor za ustvaritev nekaj novega boljšega. Obe ti dve misli sta izraženi v besedi *cecilijansko gibanje*. Nizko stanje kat. cerkvene glasbe je bilo posebno občutno v letih med 1830—1860; iz vsega dosedanjega orisa je pa lahko zaznati, da sega potek tega nazadovanja dolgo dobo nazaj: morda ni preveč drzna ta trditev (ki jo sicer docela nase privzemam): da značijo 17, 18 in prva polovica 19. stol. v pogledu cerkvene glasbe sploh pot navzdol: od stavbe klasičnega sloga vokalne polifonije 16. stol., ki je za svojo izgraditev rabila tudi stoletja, se je začel krušiti kamenček za kamenčkom, da skoraj ni prišlo do razsula.¹ (Pojm »razsulo« seveda v relativnem pomenu ne sicer v pogledu glasbenih vrednot kot takih, ampak z ozirom na bistvo cerkveno glasbo sestavljajoče sile.)

Nemčija, odkoder je prepored cerkvene glasbe izšel, je bila v 19. stoletju polna verskih bojev. Po Evropi sploh so v začetku 19. stol. vzcvetela močna duševna in verska gibanja. V senci nerodovitne prosvetljske prosvete je močno porastel ugled srednjega veka. V Nemčiji proglašajo kot cilj, ki naj mami ljudstvo: združitev katoličanov in protestantov na temelju brezidejne mlačnosti (indiferentizma), ki naj ima za posledico ustanovitev nemške narodne cerkve: cerkev naj se novim prilikam prilagodi, kar pomeni, da naj cerkev ves svoj vpliv na javno življenje zgubi. Katoličani niso brezbrizno zrlí protiverskih teženj: uvideli so, da mora prenovitev katoliške zavesti iziti iz človekove notranjosti. Ta odpor so ojačevala tudi tedanja romantična stremljenja. Proti pretiranemu klasicizmu nemške književnosti (Goethe, Schiller), ki je naravnost oboževala stare Grke in Rimljane ter njihove bogove, se je dvignila slovstvena reakcija. Romantiki (Novalis, Bretano, Schlegel) so poudarili, da mora pesništvo črpati iz lastnega ljudstva in ne iz tujega. Tako so se začeli neumorno poglobljati

¹ (Idejne osnove tega propada so očitane v Cerkv. Gl. št. 1—2, št. 3—4, št. 7—8 l. 1935.) Zunanji znaki, ki so vodili k temu so: močni porast instrumentalne glasbe in prenos njenih lastnosti na vokalno glasbo, močan udor opere, opustitev kontrapunktičnega sloga, čigar resnost in stvarnost je polagoma nadomeščala harmonija, ki je prinašala s seboj nujno gotovo milino in za cerkev skoro preveliko čustvenost: s harmonijo je rasla tudi kromatika, ki je ta stremljenja le še povečala: barvitost in zanimivost cerkvenih tonov sta izpodrinili durova in molova lestvica, ki kažeta zopet bolj omejitve kot pa razširitev tehničnih možnosti. V tej luči zadobi osebnost J. J. Fuxa, ki je bil eden močnih klicarjev Palestrinovega sloga, še poseben pomen.

v nemški srednji vek. Čim bolj so ga proučevali, tem bolj so se razvneli tudi za notranjo podlago srednjeveške omike — katoličanstvo. Navdušenje za reformacijo, ki je zrušila srednjeveško duševno skupnost, je splahnelo tudi pri mnogih protestantih. Romantično gibanje je zopet dvignilo v Nemčiji ugled katoliške cerkve, razpršilo pravljico o temnem srednjem veku in prisililo tudi protestante, da so priznali katoličanstvu vsaj opravičenost obstoja. Hkrati z romantiko je vzbrstelo v Nemčiji tudi versko obnovitveno gibanje. Dočim se je romantika navduševala predvsem za kulturno veličino krščanstva, se je versko obnovitveno gibanje uglabljalo v notranji duh krščanstva: proti praznemu in gnilemu prosvetljenstvu je poudarilo nadnaravne vire krščanstva. Cerkveni partikularizem, ki se je v katoliških deželah v dobi po reformaciji tako bohotno razvijal (galikanizem, febranianizem), je sredi 19. stol. docela zamrl; na njegovo mesto je pa stopil cerkveni univerzalizem, ki je vse do danes glavni znak novodobnega cerkvenega življenja.²

München je pod vlado Ludvika I. postal središče novega obnovitvenega verskega življenja po svoji znameniti univerzi, kjer so predavali prvi strokovnjaki katoliške znanosti.

Nobena izmed umetnosti, ki so bile tudi v službi cerkve, ni bilo toliko razdejana kot ravno cerkvena glasba. Prej naštetih vzroki so jo odvrnili od pravih virov: najti je bilo treba poti nazaj k njim. Korali in na njegovih temeljih izrastla polifonija 16. stol. — tudi v svitu svojih največjih predstavnikov — v tej dobi ni našla odziva.

Splošna miselnost, ki je naperjala svoj pogled nazaj v srednji vek, je pomagala tudi ojačevati zanimanje za cerkveno glasbo preteklosti, v prvi vrsti torej za dobo klasične vokalne polifonije 16. stol.

Zanimanje za to dobo v cerkveni glasbi kot tudi za njene glavne predstavnike prav za prav nikdar ni docela zaspalo: od časa do časa so se javljali klicarji njene pomembnosti.

Tako je Giuseppe Baini (1775—1844) sestavil prvi zanesljiv Palestrinov življenjepis in začel predpriprave za celotno izdajo njegovih del. Tudi sikstinska kapela pod vodstvom Bainija je stalno gojila skladbe iz preteklih dob ne samo pri cerkvenih opravilih temveč tudi izven cerkve: zlasti so tedaj vzbujali pozornost izvajanja teh skladb v zasebnem stanovanju nemškega poslanika v. Bunsena. Mogočno znanstveno utemeljitev vseh novih stremeljenj so oskrbeli možje velikega znanstvenega formata, delujoči večinoma na prej omenjeni univerzi v Münchenu; pred očmi jim je bil zlasti tudi liturgični preporod oziroma zboljšanja glavnega činitelja v liturgiji: to je cerkvene glasbe: imena kot Görres, Möhler, dalje Sailer in njegov krog to dovolj označujejo. Posebno pozornost je vzbudila knjižica: »Über die Reinheit der Tonkunst«, ki jo je spisal profesor v Heidelbergu — Thibaut (1774—1840): delo, ki je močno vzbudilo smisel za razumevanje starejše zlasti cerkvene glasbe. Vse delo je podprl tudi tedaj

² Marx: Kirchengeschichte 1778.

zelo pomembni prof. Sailer: zlasti v programatičnem oziru važno je bilo njegovo akademsko predavanje: »Über den Bund der Künste mit der Religion.« Z njegovim imenovanjem za kanonika v Regensburgu (l. 1821) in pozneje za škofa je bilo težišče vsega preporoda preneseno iz Münchena v Regensburg. Ta preselitev je bila docela primerna: kajti v naslednjih desetletjih je München postal središče upodablajočih umetnosti in istočasno je vzplamtel boj za in proti Wagnerjevi dramatični umetnosti. Regensburg je bil pa kot nalašč pripraven za izvedbo stavljenе naloge: religiozno in sploh duševno življenje je bilo bujno razvito, stolna cerkev je vzdrževala izredno uspevač pevski zbor (deški glasovi za sopran in alt), ki je bil za nove naloge kot nalašč usposobljen. P o S a i l e r j e v e m n a r o č i l u j e i z d e l a l K a r e l P r o s k e ³ tozadevno spomenico glede propada cerkvene glasbe hkrati s predlogi, kako naj bi se to stanje izboljšalo. Sailer je to spomenico predložil svojemu nekdanjemu učencu bavarskemu kralju Ludviku I., 9. septembra 1830 je že izšla kraljeva uredba s podrobnimi navodili: Kraljeva želja je, da se zopet — zlasti po stolnih cerkvah — vzpostavi zborovo petje po načinu starejšega, preizkušenega sloga. Treba je zato skrbeti za primerni pouk v koralnem petju po semeniških, samostanih in šolah: kr. vlada naj v soglasju z škofijskim ordinariatom sporoči, katere odredbe so bile v to svrhu izdane zlasti pri stolnih cerkvah, duhovskih semeniških, učiteljskih šolah in ostalih učnih zavodih: sporoči naj, s katerimi sredstvi je možna zopetna upeljava boljšega cerkvenega petja tako na deželi kot v mestih. Druga nalašč za Regensburg izdana kraljeva odredba določi: »V stolnici — ki je popolnoma prenovljena v čistem prvotnem slogu — naj pride do izvajanja samo koral s spremljevanjem ali brez spremljevanja orgel.« — Vse to — kar obe uredbi določata — ni ostalo omejeno samo na München, ampak je postalo kmalu splošna last. V takoj nato sledeči novi spomenici je predložil Proske — čigar razboritost in navdušenje je dajalo največjo oporo celotnemu preporodu — prav v podrobnostih vsa sredstva in pota, kako bi se ta prepórod mogel izvršiti.⁴

Vsi omenjeni idejni voditelji so potrebovali še praktičnih glasbenikov tako dirigentov kot skladateljev, ki naj bi nakazano delo nadaljevali. Eden prvih je bil K a s p a r E t t (1788—1847), ki je skušal novejšo smer primerno navezati na preteklo dobo; poleg Etta je pomemben Johann Kaspar Aiblinger (1779—1867), čigar vokalni slog je po večjem novejši, italijansko-mehkejši in palestrinsko-melizmatičnejši v primeri z Ett-om.

³ Karl Proske je bil rojen 1794 v Pruski Šleziji, posvetil se sprva zdravniškemu poklicu, zapustil državno službo, postal duhovnik in se postavil med voditelje novonastopajočega gibanja. Ubral je tukaj pravo pot: poiskati prvotne zapiske in vire in na tej podlagi dalje iskati: Trikrat se je podal v Italijo za daljšo dobo in zmeraj se je vračal s pomembnimi pridobitvami: tako je nastala znamenita Proskejeva knjižnica: umrl je l. 1861.

⁴ Weinmann: Karl Proske (str. 40).

Poleg Münchena in Regensburga nastopajo nova središča tega novega obnovitvenega gibanja: na Dunaju (Simon Sechter, znameniti kontrapunktik), v Trierju, v Kölnu, Stuttgartu, Breslovi, Briksenu in drugod. Nova stremjenja so ojačila skladateljsko delovanje; toda gospodarske nepravilike, povzročene vsled posledic sekularizacije in napoleonskih vojsk so stavile meje novim edicijam.

(Dalje sledi.)

Emil Hochreiter:

Moji spomini na p. Hugolina Sattnerja, posneti iz njegovih pisem.

(Dalje.)

26. 1. 1922: Prihodnja številka »Pevca« prinese k Tvoji 50 letnici življenjepis. Treba je, da ob tej priliki še zložiš kako ljubko pesem za prilogo. Usedi se se torej k mizi ali h klavirju in ustrezni prošnji dr. Kimovca in moji.

9. 2. 1922: Poslal sem Ti obrazec Tvojih evharističnih pesmi, da Ti pokažem sposobnost moje privatne litografijske tiskarne. Jaz, en bogoslovec in brat se bavimo s tem opravilom in kakor vidiš, se ne damo od nobenega sličnega zavoda prekositi. Še pred vojno sem si nabavil litografijski stroj in pet kamnov; tako moremo doma brez velikih stroškov vsako pisavo pomnoževati... Moja pesem »Ruškine sanje« se je dobro obnesla, od več strani prejemam pohvalna pisma; župnik Aljaž mi je napisal o nji štiri strani. Iz vseh ocen slišim, da se je moj način zlaganja izkazal in da bo imel trajno vrednost. Vilhar iz Zagreba mi tudi piše v tem smislu. Zanimiva je okrožnica goriškega nadškofa na svojo duhovščino: »Ali je treba katoliškim pisateljem, slikarjem, risarjem, pesnikom letati za modernimi veččami, za izrodki modernizma in sploh za propalo umetnostjo, tako da se nam nasprotniki v pest smejejo in nas bodo potomci enkrat milovali? Katoliška cerkev, ki je umetnosti povzdignila do najvišje resnice, lepote in dovršenosti, pač nima vzroka zapustiti svojo tradicijo in večno resnična krščanska načela...« Velja tudi glede glasbe. Na kratko: Jaz ostanem pri starem, dam pa k temu od nove smeri rad, kar se prilega... Pri nas razpravljajo zdaj o gimnazijski reformi; merodajni so ljudje, ki o tem prav malo ali nič ne razumejo. Dr. Šerko je pisal o tem predmetu izvrstno v »Slovencu«. Kedaj so postali iz realk veliki možje? Samo humanistične gimnazije so take izgofile... Hubad študira z Matičnim zborom narodne pesmi in hoče ž njim napraviti turnejo v Zagreb, Belgrad in Prago. Srečno pot!

11. 3. 1922: »Nekaj novega: opero hočem komponirati, če mi Bog podeli življenje in čilost. Pogajam se že v tej zadevi z dr. Pregeljem v Kranju, nadarjenim in duhovitim pisateljem, ki ima dispozicijo že na papirju in mi bo že v dveh tednih poslal zasnovo pesnitve. Moja dobra prijatelja dr. Ušeničnik in dr. Opeka mu pomagata z nasveti. Pozneje Ti že podam natančnejše podatke. Ne bi se upal, se kaj takega lotiti, če bi me tukajšnji gospodje, posebno dr. Kimovec, k temu ne izpodbujali, češ, da znam muzikalično slikati... in tudi ker upam, da me boš podpiral z marsikaterimi nasveti. Bog blagoslovi to podjetje!«

21. 3. 1922: »Zelo me veseli, da odobravaš moj načrt... Videl in slišal sem že nekaj oper, poznam njihovo arhitekturo in scenerijo, nastop in dramatično bistvo. Toda hočem črpati iz lastne duše, če mi Bog da milost k temu. Vsebina opere »Tajda« (tako se bo imenovala) je romantična in ta: (sledi) ...

Tako približno je dr. Pregeljeva dispozicija, pesnitve še nimam. O priliki ga bom naprostitil za-Te za drugi libreto. Neskončno bi me veselilo, če bi tudi Ti kako slovensko opero komponiral... Tvoje evharistične sem pokazal g. Premrlu in ga prosil, naj jih vzame za »Cerkveni Glasbenik« in prinese v presledkih, ker jih zdaj Jugosl. bukvarna ne more izdati. Obljubil mi je. Torej potrpi!... Konec t. m. bodo v Mariboru izvajali mojo »Assumptio«; najbrže se izvajanja udeležim...«

17. 4. 1922: »Kako sem se imel v Mariboru? Poslušaj! 31. 3. sem se odpeljal. Ob 4 je bila pa glavna vaja pod vodstvom prof. Druzoviča. Drugo jutro sem pokropil mrtvega knezoškofa, izrekel sožalje naše province osebno stolnemu proštu in obiskal nekatere znance. Zvečer je bil koncert; dvorana razprodana. Sedel sem v 7. vrsti poleg znancev. Koncert je bolje uspel, ko pri glavni vaji. Pevci in pevke so dobro izvežbane moči, samo bas je včasih le »markiral« — bilo je več gospodov hripavih. Zbori so se peli gladko, včasih so se premalo držali nijans. V nedeljo ob ¼5 me je peljal prof. Druzovič v Narodni dom, kjer je bil zbran ves pevski zbor in kjer so me sprejeli z navdušenimi »Živijo«-klici. Ravnatelj Pirc je nagovoril mladino; tudi jaz sem se oglasil in mladini priporočil troje nebeških hčerâ: vero, znanost in umetnost. Drugo jutro sem se sprehajal z g. Učakom, priporjem nemškega reda iz Ljubljane, po Mariboru, potem sem prisostvoval rekvijemu v stolnici. Opoldne se je vršil pogrebni sprevod v našo baziliko, kjer so položili umrlega škofa v rakev. Pet škofov je bilo navzočih; častitljivi sprevod je naredil globok utis... Na poti v Ljubljano nazaj me pokliče namestnik Hribar v svoj salonski voz; priporočil sem mu našo orglarsko šolo in naše organiste; ter dosegel tudi denarno vsoto v podporo... — V Sarajevu vzame v roko izvajanje oratorija kapelnik Hladek, Ljubljančan... Na cvetno nedeljo je bil na Viču cerkveni koncert; je dobro uspel. G. Premrl je izvajal tri točke, operni pevec Romanovsky pel tri pesmi, ostali spored je preskrbel cerkveni zbor (42 glasov)... Dr. Mantuani mi svetuje Haydnovo mašo »Maria Theresia«... Če ne bi bila tiskana, ali lahko dobiš partituro in glasove?

30. 4. 1922: (Pismo iz Radeč, kjer je bil gost g. pl. Gutmannsthal.) Moram Ti od tod pisati, ker me k temu nagibljejo spomini na oni lepi teden v poletju 1920. Danes v nedeljo ob 9 sem med mašo v hišni kapeli pridigoval; ključarica Betti praznuje namreč svoj 50 letni jubilej (službe). Ob 5 pride neka ruska družina k južini, ki je zelo muzikalična in se bo producirala... G. pl. Gutmannsthal je kakor vedno ljubezniv... Pomisli, sem že začel opero komponirati; 4 strani škie leži v predalu. V zadnji številki »Pevca« sem bral Tvojo biografijo, videl Tvojo sliko in preigral zelo ljubko pesem »Pastirica«.

22. 5. 1922: ... Hvala Ti za blagohotno preskrbljen papir za note, a zlagati mi zdaj ni mogoče. Naš provincijal je na smrt bolan in leži ravno nad menoj; njegova smrt bi tudi imela zame velike posledice, najmanj za nekatere mesece. Moral bi vzeti vajeti cele provincije v roke. P. provincijal ima raka v črevesih, pa tega ne vé. Ljubi Bog ga naj še ohrani par mesecev, da pride p. vizitator!... V nedeljo je bila seja za nove zvonove v stolnici; zedinili smo se na A, c, d, e, g — harmonično-melodično zvonjenje v duru in tudi v molu, če se en zvon zgoraj ali spodaj izpusti... Danes se je vrnil Matični zbor s turneje — zmagovit in slaven.

23. 6. 1922: Našega p. provincijala ni več med živimi; na dan sv. Antona je dotrpel, na sv. Reš. Telesa popoldne so ga na Viču pokopali, kjer je želel biti pokopan. Bil je triumfalen sprevod ubogega frančiškana, katerega se je udeležila vsa viška fara. Tako sem postal zaradi konstitucij avtomatično provincijalni vikar. Ta provizorij traja do kapiteljna, ki se bo vršil sredi julija meseca... Včeraj sem pokopal eno mater-uršulinko, ki je umrla za jetiko. Plemenita, zlata duša, ki je bila skozi 30 let moja izpovedanka. Prav težko

mi je bilo pri srcu... Z opero gre le počasi naprej; sem na 10. strani libreta. Pri letošnji procesiji ob »Telovem« je bila liturgija popolnoma slovenska, ordinarijat je dal na svetlo poseben formular. Mnogo je bilo zadovoljnih, mnogo pa tudi ne. Jaz sem izvajal svoje štiri himne s spremljevanjem trobil; done prav krepko... 15. 8. je tu »Vsesokolski dan«; tudi kralj se ga udeleži. Dolgo že delajo v ta namen na telovadišču; 12 milijonov bo stalo. Orli pa imajo svoj dan v Brnu; jaz bom takrat poiskal samoto... Profesor Bajuk izdaja novo slovensko pevsko šolo; 12 pol je že tiskanih; lepo delo, ki bo za nas Slovence velikega pomena. Šola obsega vse, kar mora šolan pevec vedeti. Bom napisal za deželni šolski svet oceno, da dobi šola uradno dovoljenje... Jako dobro kupčijo imajo sedaj zvonarji; noč in dan delajo... Tudi zida se pridno v Ljubljani; 52 novih stavb je naznanjenih pri mestni občini...

9. 9. 1922: »Sedim še vedno v Ljubljani, a 11. 9. se popeljem v Trst in potem v Gorico in na Sveto Goro, nazaj morda čez Udine—Trbiž. Vederemo, se sara possibile... Zdaj aranžiram nove pesmi za zbor, pišem, litografujem, imam po eno uro vajo in tako mine čas... Nimam nikakih opravil več, hočem se posvetiti le službi božji in pa glasbi, v kolikor mi Vsegamogočni še podeli moči. Ko se vrnem s potovanja, se vržem na opero... 15. 8. se je vršil Sokolski dan, noč in dan hrup in ropot; sedaj velesejm, potem začetek šol... Nabavil sem si Gollerjevo mašo »Beati pacifici« in Brucknerjevo mašo v e molu.«

27. 9. 1922: »Najprvo Ti moram opisati svoje potovanje. 11. 9. sem torej odrinil v Trst; v Postojni sem stopil na sedanja italijanska tla. Tam sta že stala dva karabinerja in par financarjev. V Trstu me je pričakoval g. Pollak. Stanoval sem pri svojem starem prijatelju monsignoru Krazigu. Pri kosilu sva bila pri Pollakovih; potem smo se peljali z avtom na Prosek in čez Opčino nazaj. Drugi dan sem obiskal »fiera Campionaria« — jesenski velesejm, ki pa ni kos ljubljanskemu; popoldne smo se peljali po vzburkanem morju v Koper. V sredo Gorica: pri nadškofu dr. Sedeju; bil je zelo prijazen in priljuden — sva stara prijatelja. V četrtek sem se peljal z vozom v Solkan in drugi dan zgodaj romal na Sveto Goro. Vojnih sledov se vidi le malo. Mesto in bližnje vasi so na novo sezidane — krasen pogled. Na Sv. Gori že stoji začasna cerkev 15+11+9 m in samostanček s 16 sobicami. Sicer je pa vse okoli velika podrtija, iz katere so že marsikaj odkrili, tako n. pr. veliki oltar, na katerem pod milim nebom mašujejo. Bil sem navzoč pri taki maši — v srce mi je seglo... Ta podrti samostan je bil eden najlepših naše provincije, danes je skoro razvalina. Majhna družina životari tam, da bi le obdržala posestvo... Če se bo vlada za to zmenila, se še ne vé. V nedeljo popoldne sem bil v Korminu pri Don Spagnulu, ki je bil v Gradežu 2 leti moj padrone. Živi tam kot katehet, njegova sestra pa kot učiteljica. Jako prijeten večer! — V ponedeljek zjutraj hajdi v Udine in koj naprej v Trbiž. Pod Sv. Višarji v Žabnicah sem se ustavil; je rezidenca naše provincije, kjer samo en pater vodi tri fare. V krasnem gorskem zraku sem ostal dva dni, potem Bled—Kranj—Ljubljana. Ne smeš me zavidati! Akoravno so me povsod prav prijazno sprejeli, bilo je to bolj naučno potovanje in nikjer nisem ostal dolgo časa. Vesel sem, da sem zopet doma!« — Opera mi ne gre posebno od rok; sem jo pač nadaljeval, a manjka mi pravo razpoloženje in sicer zaradi telesnega neugodja... Na prošnjo Jugoslovanske knjigarne sem priredil Belarjevo »Slovensko mašo« za mešan zbor in jo nanovo harmonizoval. Kmalu izide 3. zvezek mojih »Svetniških pesmi«... Prošt novomeški dr. Elbert je nevarno obolel; bilo je namenjeno, da se peljem danes doli, da ga obiščem, pa sem bil zadržan... V ponedeljek preneso slovesno čudodelno podobo Matere božje nazaj na Sveto Goro.

27. 10. 1922: »Pošiljam Ti par besedil; komponiraj jih za mešan zbor ali troglasni ženski zbor za priloge »Pevca«. Gotovo imaš še druge skladbe, ki bi nam bila dobrodošla. Tudi jaz sem zložil tak zbor, ki izide prihodnjič... 9. 10.

je prišlo mnogo pevskih zborov z dežele v Ljubljano, in je v unionski dvorani nastopilo. Vsi so zadovoljili (razun enega) in s tem dokazali, da kulturno delo tudi na deželi ne spi. »Ljubljana« pa je kar izvrstno pela... Vsak teden imam štiri vaje za »Assumptio«; ta koncert nameravam prirediti 20. 11. v cerkvi; moj zbor bo pomnožen do 60 glasov; vojaška godba — ki bo spremljala — je na višku.

12. 11. 1922: ... Z mojo opero kar ne morem naprej. Prijatelj, pri teh razmerah bi bil čudež, če bi imel veselje do tega. Doslej sem vse dokaj dobro prenašal, a zdaj se godijo reči, ki me — navajenega na redne kulturne razmere — morajo ozlovoljiti... Naše šole strašno nazadujejo; na realnih gimnazijah je grščina le privaten predmet. Petja sploh ne podučujejo več, ker ni plače za učitelja. Telovadba pa je obligatna za vse šole in za oba spola. Učenci se obnašajo tako predrzno, da se morajo profesorji skoraj potuhniti. S tako mladino ne simpatiziramo in tako je prepad med nami vedno večji. Naš deželni šolski svet je unikum na celem svetu. Dva učitelja ga obvladujeta in predlagata venomer svoje antiprosvetne nasvete. Kanonik Nadrah odbija izvrstno, ostane pa vedno v manjšini. Dovolj tega, a moral sem Ti pisati, da si moreš tolmačiti mojo nerazpoloženost za komponiranje. — Koncertna sezona se je pričela; pretekli teden so bili trije večji koncerti; nikamor nisem šel... Je čestokrat kupčija. Ubogi uradniki, kako morejo ti? In to naj traja celo zimo? Za moj del... V cerkvi napredujemo vrlo; 1. 11. sem izvajal Filkejevo Lourdes-mašo; je izvrstno uspela. Brucknerjeva maša pa mi le služi v poduk; izvajal je ne bom. Je visoko in težko pisana. Bi jo že obvladali, pa škoda za čas, ki nam potem drugod manjka... Opera igra letos samo vsak drug dan — pometna naredba! Tu je namreč le majhen del občinstva, ki jo obiskuje... Kapelnik dr. Čerin je postal major; je sposoben za povišanje, ker je bil v vojni kombatant... G. Premrl je izdal 10 božičnih in 40 Marijinih pesmi (izbor iz C. Glasbenika). Posebno mi ugajajo božične, so pa tudi zares ljubke. Vidiš, kako se je treba premagati, da prodereš... Frančiškanske orgle v Sarajevu, za katere sem jaz posredoval, so bile o binkoštih postavljene; povabili so me h kolavdaciji, pa takrat nisem mogel od doma... Tako, ljubi prijatelj, sem Te zopet enkrat obvestil o nas in naših razmerah in upam, da se dobro imaš. Žal, se z Dunaja ne sliši nič dobrega. Draginja zopet raste in prebivalstvo nazaduje zaradi izselitve. Quousque tandem! — Nerazpoloženost, da mržnja do skladanja je pri prijatelju v tem času tako narastla, da mi piše:)

20. 11. 1922: »Obvestil si me, kakšen libreto želiš. Danes Ti predlagam sledeče: Vzemi moj libreto in komponiraj Ti opero »Tajdo«. Uvidim sleherni dan, da sem za to delo že prestar. Četudi imam dobro voljo, ne napredujem in strah me je, če pomislim, koliko časa še potrebujem, da delo dokončam, inštrumentiram in partituro napišem. Tega ne zmorem več, preveč sem zaupal svojim duševnim močem. Nastal je preobrat, ki si ga moram tolmačiti... Bom rajši skladal majhne stvari, v prvi vrsti za cerkev. Ti pa imaš bujno fantazijo, delaš lahko in hitro, prevzemi Ti to delo. Bova oba molčala in če dogotoviš, bom jaz dr. Pregelja obvestil. Njemu je pač vseeno, če zložiš opero Ti ali jaz... Pošljem Ti libreto in tudi moje dosedanje delo (note). Jako bi bil vesel, če ta moj predlog odobriš; čutil bi se prostega velike mōre...«

Preden sem jaz odgovoril, koma tri dni pozneje, se je prijatelj zopet oglasil in pisal:

23. 11. 1922: »Ljubi prijatelj! Sem stvar pretehtal in premislil: bom vendar opero nadaljeval. Za slovo sem preigral zadnjih 20 strani; tesno mi je bilo pri srcu, ločiti se... tako sem torej sklenil, delo nadaljevati. In zares! gre mi izpod rok. Za Te bom že preskrbel drug slovenski libreto... Naš Foerster bo dosegel 85. leto; ob tej priliki bodo vprizorili njegovega »Gorenjskega

slavčka«, ki ga je zložil leta 1872. . . Bajukova pevska šola, ki obsega 240 strani, je izšla; pišem že drugo oceno za Cerkv. Glasbenik. . . P. Regalat je prav dobro 3. rigorozum prestal, 29. 11. bo promoviran doktorjem teologije.

10. 12. 1922: »Torej v pokoj hočeš iti! Seveda le na videz, kajti deloval boš naprej, a seveda na poprišču, ki Te veseli. In hočeš postati moj tovariš tudi kot pevski vodja?! Dobro srečo! — Gl. Matica praznuje svojo 50 letnico. Spored: V petek ob osmih govor dr. Mantuanija; v soboto simfonični koncert, v nedeljo popoldne pevski koncert, zvečer komerz. Mislil sem si, da bodo izvajali saj kako večje delo, pa sem se motil. . . Opero nadaljujem sicer, a če sem na koru zelo zaposlen, mi ne pride nič kaj na misel. Če že o operi pišem: Foersterja so pri predstavi njegove opere burno slavili; iz srca sem mu privoščil ta triumf. — Naš p. provincijal Mariofil je opasno zbolel in leži že 5. teden. . .

Stanko Premrl:

Slovenska klavirska literatura.

(Dalje.)

Slovenske klavirske skladbe, ki so izšle v naših pred leti izhajajočih glasbenih listih: »Glasbeni Zori«, »Novih Akordih« in »Novi Mu- ziki«, so sledeče:

Adamič Emil: *Spominski list*. N. A., II.

Spominski list. N. A., II.

Spominski list. N. A., II.

O mraku. N. A. III.

Nekdaj je bil. N. A., III.

Polka. N. A., III.

Spominski list. N. A., IV.

Žalobna koračnica. N. A., IV.

Valček. N. A., V.

Prvi sneg. N. A., VI.

Gregorčičevim manom. N. A., VII.

Zjutraj. N. A., VII.

Serenadica. N. A., VII.

Morje. I. N. A., X.

Štirje otroški plesi. N. M., I.

Albini Srečko: *Arlekinade: 1. Serenata*. N. A., III.

Arlekinade: 2. Rendez-vous. N. A., III.

Andreis Josip: *Ples lutke*. N. M., II.

Bravničar Matija: *Tango*. N. M., I.

Spominski list. N. M., II.

Studija (Continuo). N. M., II.

Bunc Evgen: *Sokolska koračnica*. N. A., IX.

Dekleva Poldi: *Mazurka*. N. A. V.

Dobronić Anton: *Intermezzo*. N. A., IX.

¹ Ker nameravam objaviti tudi slovenske klavirske skladbe, ki se nahajajo še v rokopisu, prosim ponovno naše skladatelje, da mi dotične svoje še nenatisnjene skladbe sporoče.

- Dugan Franjo: *Spominski list*. N. A., III.
Spomin na Zdenka Fibicha. N. A., III.
- Feix Adolf: *Slovenska rapsodija*. I. N. A., IX.
- Gerbič Franc: *Sundetič — koračnica*. Gl. Zora, I.
Salonska mazurka. Gl. Zora, I.
Romanca, N. A., VI.
Spominski list. N. A., VI.
Impromptu. N. A., VIII.
Mazurka (iz op. 42). N. A., X.
Mazurka (iz op. 59). N. A., X.
Predigra in fuga. N. A., XI.
Mazurka. N. A., XII.
- Hochreiter Emil: *Valses nobles*. I. N. A., XII.
Valses nobles. II. N. A., XII.
Valses nobles. III. N. A., XII.
- Ipavec dr. Benjamin: *Mazurka*. Gl. Zora, II.
Vila (salonska polka). Gl. Zora, II.
Poloneza. N. A., I.
Valček. N. A., II.
Dve fugeti. N. A., II.
Gavota. N. A., IV.
Podoknica. N. A., V.
Kolo. N. A., V.
Fantazija po motivih Dav. Jenkove pesmi »Naprej«. N. A., V.
- Ipavec dr. Gustav: *Kadrilja*. N. A. II.
- Ipavec dr. Josip: *Triglavska koračnica*. N. A., I.
Scherzo. N. A., IV.
- Jeraj Karel: *Lepa Vida*. (Gondoljera.) N. A., I.
- Junek Julij: *Nokturno*. Gl. Zora, II.
Terpsihora. (Polka française.) N. A., II.
Mazurka. N. A., II.
Valček. N. A., III.
Romanca. N. A., V.
Impromptu. N. A., V.
Koračnica. N. A., VIII.
- Komel Emil: *Fugeta*. N. A., I.
- Koporc Srečko: *Iz dnevnika žalostnega tovariša* (4 skladbe). N. M., I.
Mala klavirska suita. I Menuet. N. M., I.
Sonatina (3 stavki). N. M., I.
- Kozina Marijan: *Mala božična suita* (3 stavki). N. M., I.
- Krek dr. Gojmir: *Slovanski capriccio*. N. A., I.
V planinski raj! (Koračnica.) N. A., I.
Bagatela. N. A., I.
Polka française. N. A., I.
Spomlad trka na duri. N. A., III.
Melodija. (Za štiri roke.) N. A., IV.
K Böcklinovim slikam. 1. *Spomladni dan*. N. A., IV.
2. *Eremit*. N. A., IV.
Polka mazurka. N. A., V.
Gavota. N. A., VI.
Slovanski capriccietto. N. A., VIII.
Po ljubih potih. N. A., X.

- Lajovic Anton: *Sanjarija*. N. A., I.
Adagio. (Za štiri roke.) N. A., I.
- Logar Mihovil: *Iz cikla klavirskih skladb*:
 1. *Romanca o dišavi smrekove smole*. N. M., I.
 2. *Oskubljeni slavec, ki je izgubil glas*. N. M., II.
- Mirk Vasilij: *Glasbeni utrinki*. I. N. A., XI.
Glasbeni utrinki. II. N. A., XI.
Glasbeni utrinki. III. N. A., XI.
Glasbeni utrinki. IV. N. A., XI.
Romanca. N. A., XII.
Réveries. N. A., XIII.
Capriccio. N. A., XIII.
- Oevirk Ivan: *Mazurka*. N. A., VI.
Koračnica. N. A., VII.
- Osterc Slavko: *Dve miniaturoi*.
 1. *Mala koračnica*. N. M., I.
 2. *Valse lente*. N. M., I.
- Parma Viktor: *Mandolinata*. (Iz dramatične romence »Stara pesem«.) N. A., I.
Valček. (Iz dram. romence »Stara pesem«.) N. A., I.
Ne udajmo se! (Koračnica.) N. A., II.
Koračnica iz operete »Amaconka«. N. A., III.
Valček iz opere »Urh, grof celjski«. N. A., V.
Straža ob Savi. Koračnica. N. A., XIII.
- Pavčič Josip: *Stara pesem*. N. A., IX.
Spomin na prvi ples. N. M., I.
Slavček. N. M., II.
- Planinšek Karel: *Uspavanka*. N. M., II.
- Premrl Stanko: *Na delo bratje!* (Koračnica.) N. A., VII.
Scherzo. N. A., VII.
Fuga. N. A., X.
Sonatina. N. A., X.
Menuet. N. A., XII.
Dva otroška plesa. N. M., I.
Božič. N. M., I.
- Procházká Josip: *Iz mojih pesmi št. 1*. Gl. Zora, II.
Iz mojih pesmi št. 4. Gl. Zora, II.
Iz mojih pesmi št. 5. Gl. Zora, II.
Barkarola. N. A., I.
Romanca. N. A., I.
Impromptu. N. A., II.
Valse-Impromptu. N. A., IV.
Iz cikla »Karneval«:
 1. *Promenade*. N. A., IV.
 2. *Valse*. N. A., IV.
 3. *Romanca*. N. A., IV.
 4. *Quasi Polacca*. N. A., IV.
Silhueta. I. N. A., VI.
Silhueta. II. N. A., VII.
Silhueta. III. N. A., VII.
Silhueta. IV. N. A., VII.
Silhueta. V. N. A., VIII.

- Ravnik Janko: *Moment*. N. A., XI.
Večerna pesem. N. A., XI.
Čuteči duši. N. A., XI.
Dolcissimo. N. A., XII.
List v album. N. M., I.
Valse melancholique. N. M., I.
- Rosenberg Ružić Vjekoslav: *Sonata*. (4 stavki.) N. A., VI.
Valse intermezzo. N. A., VII.
V album. N. A., VIII.
Rondo. N. A., VIII.
Valse brillante. N. A., VIII.
Cvietna polka. N. A., VIII.
Andante. N. A., IX.
Scherzo. N. A., IX.
Čarobne uspomene. (Valček.) N. A., IX.
- Salač Miloš: *Scherzo*. N. M., II.
- Savin Risto: *Sarabanda*. N. A., I.
Etude. N. A., I.
Barkarole. N. A., II.
List v album. N. A., II.
Narodna (Pobiči mi po cest' gredó). N. A., II.
Večerna. N. A., III.
Romanca. N. A., III.
- Šantl Saša: *Adagio*. N. A., X.
Scherzo. N. A., XI.
- Šček Breda: *Božič*. N. M., II.
- Škerjanc Lucijan Marija: *Pro memoria*. 13. II. Tema con 4 variazioni.
 N. M., II.
- Tajčević Marko: *Prva mala suita* (3 stavki). N. M., I.
Druga mala suita (3 stavki). N. M., II.
- Vedral Josip: *Slovanska koračnica*. N. A., II.
- Zupanc Rafael: »*Milka*«. Koračnica. N. A., IV.
Na zdar! Koračnica. N. A., VIII.

Odlok ljubljanskega škofijskega ordinarijata glede nagrobnic.

Ljubljanski »Škofijski list« je objavil v 2.—3. številki leta 1936 glede nagrobnic sledeče:

Ker se pri pogrebnih in drugih cerkvenih žalnih prireditvah pojo sem in tja pesmi, ki zaradi besedila niso primerne za take prilike, se glede nagrobnih pesmi odreja sledeče:

Med pesmimi, ki se pojo pri pogrebnih, je brez dvoma najmanj primerna »Gozdič je že zelen« bodisi v tej ali oni prireditvi in absolutno ne spada k pogrebnemu obredu. Manj primerni sta Emila Adamiča pesem »Slovo« (V hladni noči) in Zorka Prelovca »Poljana toži«. Nagrobnici »Vigred« in »Spomladi vse se veseli« se morata, če se pojeta, peti v celoti, obe kitici, ker sta drugi kitici boljši in primernejši.

Pevovodje naj ne izvajajo raznih v naglici zloženih ozir. prirejenih in zato dostikrat tudi glasbeno ne dosti vrednih nagrobnic. Kdor namerava kaj novega še ne odobrenega izvajati, naj skladbo z besedilom vred predloži v odobrenje.

V »Cerkvenem Glasbeniku« 1934 na str. 144 in sl. je ravnatelj msgr. Stanko Premrl podrobno opisal slovenske nagrobnice in podal smernice glede njih uporabe in izbire.

Župnim uradom se naroča, da vestno pazijo na to, da se pri pogrebih ne bo pelo kaj neprimerne.

V Ljubljani, dne 2. marca 1936.

† Gregorij,
škof.

Marko Bajuk:

Petje pri društvenih sv. mašah.

Razna društva prirejajo za umrle in žive člane večkrat društvene sv. maše. Če so društva kar domača in imajo primerne odnose do domačega cerkvenega zbora, naprosijo navadno letega, da poje med sv. mašo. Tedaj je vse v redu. Pevovodja-organist ve, kako in kaj je treba peti med sv. mašo, on tudi ne bo spravil na kor pesmi, ki ne spadajo v cerkev, zlasti ne k službi božji.

Drugače pa je, če gredo društva kam z doma, pa imajo morda svoj pevski zbor s pevovodjem, ki ni organist, ki se tudi ne bavi s cerkvenim petjem, ali pa nimajo zbora in naprosijo za petje kakšen necerkveni pevski zbor, ki ga seveda ne vodi organist in se tudi zbor ne bavi s cerkvenim petjem. V tem slučaju pa se rado kaj primeri, kar ni v skladu s sv. mašo, s cerkvijo in ne s cerkvenimi predpisi vobče, ki se tičejo cerkvenega petja. Sem že ponovno nalletel na nedostojne slučaje. Za zgled naj navedem zadnjega. Pred dnevi je imelo ugledno društvo društveno sv. mašo v mestni farni cerkvi ob taki uri, ko je navadno vsako nedeljo domača sv. maša in je cerkev vselej polna. Maša je veljala topot posebno umrlim članom, še prav posebno uglednemu članu, ki je v zadnjih dneh umrl. Društvo je naprosilo oktet uglednega koncertnega zbora za sodelovanje.

Mašnik je imel slovesen plašč nedeljske (bele) barve, na koru so pa peli: Prelovec: »Poljana toži; Jenko: »Blagor muč, dve kitici; po povzdigovanju; Dev: »Vigred se povrne«, dve kitici in Ang. Hribar: »Človek, glej življenje svoje!«¹ To je bila sv. maša v nedeljo ob osmih, cerkev, župnijska, polna. Ljudje so sami čutili, da ni vse v redu in so zmajevali z glavami in naglas godrnjali. Iz tega slučaja — in enakih, ki se dogajajo, se rodi potreba, da morajo cerkvena predstojništva zahtevati od vsakega tujega zbora spored pesmi, ki jih namerava pri sv. maši peti, organisti naj pa tudi store vse potrebno od svoje strani, predno izroče tujemu organistu ključ do kora in orgel, sicer se utegne primeriti, da bomo n. pr. pri poročni sv. maši slišali »Al me boš kaj rada imela«, ali pa ono »prelepo narodno, za poroko prav primerno« »Kod bova vandrata...?« v vseh kiticah.

¹ Zakaj ne še one ...dente me v črni grob, firkelj na grob.

Analiza in sredstva nove glasbene gradbe.

(Nadaljevanje.)

Poglejmo še zadnji dve vrsti ritma:

4. Šestdelni (šestdelna zvočnica) ritem predstavlja:

a) Ionikus (padajoč) $\underline{\text{L}} - \text{u} \text{u} \mid =$ b) Ionikus (stopnjujoč) $\text{u} \text{u} \underline{\text{L}} - =$ c) Molosus $\underline{\text{L}} - - =$ č) Korjamb $\underline{\text{L}} \text{u} \text{u} - =$ d) Antispast $\text{u} \underline{\text{L}} - \text{u} =$

5. Sedemdelni epitrit $\text{u} \underline{\text{L}} - - =$, ki se pa v glasbi v tej obliki ne uporablja. Edino je mogoč kot razdeljen v manjše zvočne vrednosti, a največkrat se nahaja v obliki septole.

V moderni glasbeni ritmiki je važno poznati le troje ritmov, to so: daktilski (štiridelni), trohejski (trodelni) ter ionski (šestdelni). V daktilski ritem prištevamo še: spondejski, anapestni in seveda daktilski ritem, ki ga delimo v dva velika dela. Trohejski in ionski ritem pa delimo v troje velikih delov. Ostali pet- in sedemdelni ritmi so zloženi iz dveh in treh zvočnic.

Praden bomo opisali taktove načine, naj pojasnimo zvočnico in njeno funkcijo v glasbenem oblikoslovju.

Kar je stopica v poeziji, to je v glasbi zvočnica. S tem je prav za prav vse tudi povedano. Nasprotno je pa težje ugotoviti zvočnico. Kakor je v pesništvu zložena stopica iz več delov (zlogov), dolgih in kratkih, oziroma naglašanih in nenaglašanih, in kakor so stopice dvo- in trozložne, slično tako je pri zvočnici. Zvočnica je del metrične enote, ki predstavlja osnovno glasbeno mero. Na vsako zvočnico pride en motiv. Trajanje zvočnice določa razdalja motivičnega poudarka. Če so minuli štirje poudarki v razdalji po eno polovno noto, to potem predstavlja vrednost ene zvočnice. Pravilo je: kot vsebino čas. glasbene enote smatramo množino zvokov. Zato je melodično gibanje, kjer pride na eno zvočnico le en ton, izjema. Ta ugotovitev je zelo važna, posebno za skladbe v počasnih tempih, čeprav ne drži vedno (kot v koralu in v zelo počasnih tempih). Drugo pravilo pravi: če smatramo določeno trajanje zvočnice glede na dolžino in krajšino pripadajočih notnih vrednot dotične skladbe res za resnično dolgo in kratko n. pr. , prva nota je dolga, druga je kratka, je zvočnica nota. Marsikdaj ne moremo smatrati za dolgo vrednost, ne za kratko vrednost, potem ne pridejo polovne note v poštev za vrednost zvočnice. Šele cela nota je časovna enota (ali zvočnica), pa dolga in kratka. Krajšina mora imeti vedno sestavne dele melodije. Preprosta je ta zadeva zvočnic v starih in modernih plesih. Ritmična značilnost in večidel pravilna metrična sestava omogoča pojasniti trajanje zvočnice. Poglejmo to zadevo nekoliko bližje.

Normalni takti (dvoledna ureditev, dve zvočnici) skladbe v teh taktih so: a) koračnica, b) polka, c) stari tipi: gavota, č) rigaudon, d) bouré.

a) (Zalobna koračnica)
„Na grobu“, B. Ipavec

b) Smetana
(Polka)

c) Bach I. S.
Gavota iz 6. engl. suite

č)

d)

Normalni takti (trodelna ureditev, tri zvočnice) skladbe v teh taktih so:
a) poloneza, b) couranta (pri Bachu).

a) Chopin, op. 44

b) (Kirnberger)

Notacije v malih taktih (le ena zvočnica) skladbe v teh taktih so: hitrejši plesi: galop, čardaš in v trodelni ureditvi: valček, ländler, mazurka, menuet, sarabanda, couranta in pasepied. Tudi tarantela je kljub šestosminski notaciji notirana v malem taktu, ki ga imenujemo »trijolični takt« (več o tem bomo zvedeli pri obravnavi taktovih načinov).

Razen ugotovitve zvočnice, je važno za analizo ugotoviti tudi členitev poedinih delov v skladbi. Različnost ritmičnega gibanja določa skladbi večjo ali manjšo členitev, ki jo delimo v ostro členitev, če so ritmične vrednosti velike ali zelo različne:

 Gerbič, op. 60
Jugoslovanska rapsodija za orkester
(Rokopis str. 28 [11])
ostra členitev

manjše zvočne vrednosti se gibljejo med velikimi. Če se pa fraza ali kakšna druga glasbena skupina giblje v enakih zvočnih vrednotah, pravimo, da je fraza ali skupina »tesno členjena« (C. Gl. 1931. šte. 7—8):

 Dr. Dolinar

S tem nastane seveda še vrsta medstopenj glasbene členitve. Na vsak način je ravno vrsta členitve stilno-psihološkega pomena za karakterizacijo ustvarjalca. Torej moramo reči: čim manjše so ritmične razlike, tem tesnejša

postane zvočna členitev poedinih skupin. Naslednji pregled naj še enkrat pokaže vsa dosedaj opisana razmerja (metrično-ritmična):

		težka	lahka	težka	lahka	težka	lahka	
Metrum								etc.
Ritem								etc.
Zvočnica	1	2	3	4	1	2		etc.
Dinamika								etc.
Motiv. ureditev		lahka	težka					etc.

Op.: Ritmična razdelitev (dvodelna):

Ta primer nam jasno kaže, kakšna razmerja prevladujejo v enem samem taktu. In ko smo ugotovili v skladbi osnovno vrednost zvočnice, potem ne bo težko pojasniti zelo komplicirane ritmične sestavine, ter jih razdeliti na poedine dele časovnih enot. Le na ta način bo mogoče priti do resnične ugotovitve časovne osnove melodije, ki jo vidimo v oblikah najmanjših členov zvočnice, to je krajsine. Pri vsaki melodiji razlikujemo troje bistveno sestavnih stvari:

a) Členi zvočnice niso ornamentalnega značaja in ne služijo v olepšavo melodije. (V tem se ta teorija znatno približa teoriji I. Krohna, *Sammelbände der Internationalen Musikgesellschaft, Jahrgang IV., 1903*), ki pravi: »Melodična sestava vsake poedine fraze je razvidna iz vreznih motivov, ki imajo najpoglavitnejše tone.« Slično pojasnjuje Dr. Kolessa v etnografski zbirki, 1924, *Sevčenko-Gesellschaft, zv. IX-X.-39.-XL.*

Za člene zvočnice služijo mesto dveh not (ali) tudi trijole (za ali = 2 × 3).

b) V glasbi so pogosti slučajji, da pride na dolgo noto ene zvočnice dvoje ali več tonov; to imenujemo »razvez« dolge vrednosti (ali zvočnice) v krajsino.

c) Spajanje (sestava) pa nastane tedaj, če pride na eno zvočnico le en ton. Naj pojasni vse tri elemente primer:

L = spajanje spondeja

Razlikovati moramo pri tem predtaktnost in polnotaktnost ritma (na primer: trohejski, jambški, daktilski in anapestni), ki se razlikujejo le po začetku. Poglejmo na primeru:

kljub polnotaktnemu začetku je osnova vendarle jambški ritem.

Anapestni ritem:

Tako obračanje ritma je razumljivo tedaj, če pogledamo v pesništvu nauk o stihih, kjer obstaja poleg sestave zlogov v stopice še sestava besednih stopic. Besedna stopica sestoji iz cele besede ter event. stranske, dopolnilne besede. Pri stopici pride v poštev predpisano število zlogov, njih stališče in govorniški poudarek, ne glede h katerim besednim tvorbam ista spada. Metrum (mera) predpisuje vedno le stopice, ne pa besednega smisla.

Primer razdelitve v stopice: Bōg, lē | dāj dō|brōt | pō | svētū

V smislu besedne stopice: Bōg, | lē dāj | dōbrōt | pō svētū

Razlika je očitvidna ter tiči v tem, da pride v pesništvu razdelitev po stopicah, ne glede na besedno sestavo, v glasbi se pa ritem določa z logično skupnostjo zvočnih skupin. Imamo slučaje, kjer je besedilo napisano n. pr. v trohejskem ritmu, pa pride glasbena fraza, napisana na to besedilo, v jambsem ritmu. Vzrok, da nekatere polnotaktne teme preidejo takoj v predtaktni ritem (če ni z artikulacijo izrečno predpisana ohranitev trohejskega ali daktilskega ritma), tiči v sestavi skupin, ki jih bomo kmalu obravnavali.

Zapomniti si moramo, da so členi zvočnice (osnovna mera) glavni sestavni deli vsake melodije, manjše razdeljene vrednosti pa dodana olepšava. In tu pridemo do zanimivega nasprotja med pesništvom in glasbo. V glasbi moremo krajšino kake zvočnice razdeliti v še manjše dele, ki jim pravimo »razvezne vrednosti« I., II. ali III. stopnje. Če vzamemo daktilsko zvočnico

= razvezna vrednost I. stopnje, = razvezna vrednost II. stopnje etc.), tega ne moremo napraviti v pesništvu.

Vsa ritmična razdelitev je sestavljena iz in . Prve note pomenijo dolge, druge kratke zvočne vrednote. To je glavna podlaga vse ritmične razdelitve. Rekli smo že, da zvočnica obsega ritmično utripanje ene metrične enote.

Poglejmo ta razmerja:

	a)	b)	c)*
3-dobna zvočnica			
4-dobna zvočnica			
5-dobna zvočnica			
6-dobna zvočnica			
7-dobna zvočnica			
	Osn. oblika zvočnice	Razvez v krajšino	

* Trijolična razdelitev pride le pri 4- in 6-dobnih zvočnicah. Normalni takt ima 2-3 zvočnice (v trodelnem ima 3!). Prva zvočnica je poudarjena in predstavlja težki del takta. Ostale, nepoudarjene zvočnice (v $\frac{2}{4}$ je druga, v $\frac{3}{4}$ je druga in tretja) predstavljajo lahki del takta.

C. Gl. 1925
št. 9-10

Nove orgle v Šempetru na Krasu.

G. Valiček je postavil nove orgle s tole dispozicijo:

1. Principal 8'	Pedal: 9. Subbas 16'
2. Burdon 8'	10. Piano 16'
3. Salicional 8'	11. Burdonal 8'
4. Gamba 8'	Zveze: man.-ped.;
5. Vox coelestis 8'	superokt. v manualu;
6. Oktava 4'	subokt. v manualu;
7. Flauto dolce 4'	superokt. manuala na pedal.
8. Mikstura 2 ² / ₃ , 2', 1 ¹ / ₃ , 1'	Zbiralniki: <i>p, mf, f, ff, Tutti.</i>

Omara je preprosta, odprta; čez in čez stoje v prospektu piščali. Igralnik je pripraven, lepo izdelan, čisto Valičkov, kakor smo jih bili vajeni pri Milavčevih orglah. Meh je izdaten, sapa mirna. Material lep in lepo obdelan; delo zelo vestno, razdelitev praktična. Intonacija je mehka, pa hkratu živa, dasi so orgle majhne in imajo samo en manual, se da doseči veliko lepih kombinacij. Posamezni registri imajo svojemu značaju primerno barvo; dobro je zadeta tista primerna moč posameznih registrov, da se more spremljanje petja živahno stopnjevati. Saj principal, dasi poln, izdaten in živ, ni za petje prav nič premočen; še oktava se pri močnejšem naraščanju kar lepo poda, nič ne kriči, ampak petje veselo poživlja in še superoktava nič ne skazi.

Posebno hvaležna je za spremljanje petja fl. dolce 4': kakor topel sonček vse ožari. Salicional je brez rezí, prav tih, poje kakor ozka, svetla flavta, prav kakor salicional po svojem prvotnem značaju mora biti. In je zelo lepa vox coelestis, nekoliko širša in močnejša eolina, kakor smo jih vajeni, kar je tudi prav; ima vsaj nekoliko več vsebine. Edino mikstura se zdi malo ostra, pa se kaj lahko omili. Ena prosta kombinacija bi bila še dobra, pa je disponent na njo pozabil.

Orgle so torej izvrstne; glas je lep, poln, izdaten, svetel, vesel, slovesen. Človek rad za njimi sedi in se ob prijetnih zvokih opaja.

Dr. Fr. Kimovec.

Iz odbora Cecilijinega društva v Ljubljani.

V petek, dne 23. oktobra, se je vršila redna odborova seja, katere so se udeležili: dr. Dolinar, Janežič, Lavrič, Premrl in Steska.

Po običajnem uvodu je poročal predsednik Steska, da sta izpraznjena dve mesti škof. nadzornikov organistov, in sicer za leskovško in šmarsko dekanijo. Sprejetih je bilo več predlogov glede imenovanja novih nadzornikov.

Za tem je poročal msgr. Premrl kot ravnatelj orglarske šole: Preteklo šol. leto so dovršili šolo štirje gojenci, in sicer dva z odličnim, dva pa z dobrim uspehom. Od absolventov sta dva tudi že nastopila službo, in sicer eden v Horjulu, drugi pa v Ravni Reki v Srbiji. — Novo šolsko leto se je pričelo konec meseca septembra. Na novo sta bila sprejeta samo dva učenca in to v II. letnik, ki šteje sedaj skupno 20 gojencev. Eden je med počitnicami umrl, eden pa se ni vrnil. Od petih, ki so imeli ponavljalni izpit, so izdelali trije. Organistu iz Loškega potoka se je na prošnjo dovolilo, da sme obiskovati orglarsko šolo kot hospitant. Učiteljski zbor šteje 10 moči, ki so iste kot lansko leto. Glede pouka na pihala je odredil, da se vrši kot neobvezen predmet. Odredbo utemeljuje s tem, da so učenci že z drugimi važnejšimi predmeti dovolj zaposleni, nekateri pa tudi fizično niso kos instrumentom, ki zahtevajo že izdaten telesni napor. Za odredbo prosi naknadne odobritve, ki jo da odbor soglasno.

Nadalje je poročal, da je s prispevki za orglarsko šolo v zaostanku še 50 cerkva; nekatere celo že več let niso izpolnile svoje dolžnosti, med njimi

precej takih, ki glede gmotnih sredstev nikakor niso v zadregi. Podobno je z naročbo na Cerkv. Glasbenik. V tem pogledu je ugotovil, da je še okrog 90 župnij, kjer nista niti cerkev niti organist naročena na ta list. Posebno malo razveseljivo pa je, da med njimi skoraj prvačijo župnije, ki te abstinence v nobenem pogledu ne bi mogle opravičiti.

Glede nastavljanja organistov na izpraznjena mesta se je ugotovilo, da se še vedno ne ravna po povsod po nedavni škofijski odredbi. Odbor je zato sklenil, da se radi uspešnejše kontrole naprosi škof. ordinarijat, da pozove vse župne urade, da mu sporoče ime organista, strokovno izobrazbo in dan nastopa službe.

Končno je omenil še predsednik Steska, da bomo obhajali prihodnje leto 100-letnico rojstva skladatelja Försterja in 60-letnico obstoja našega društva. V zadevi Försterjeve proslave je prejel tudi od Glasb. Matice dopis, v katerem predlaga Gl. M., da bi obe ustanovi priredili za to priliko kaj skupnega. Zaenkrat prosi samo za načelni pristanek, podrobnosti pa bi nato obravnavali skupno zastopniki obeh odborov. Odbor je sklenil, da se Gl. Matici sporoči sprejem stavljenega predloga.

Na ostalem delu se je odbor razpravljal še o nekaterih podrobnostih nameravane prireditve ter zaenkrat sklenil, da se bo ob tej priliki izvajala Försterjeva še ne objavljena Missa Quilisma, ki bo izšla tudi v Cerkv. Glasbeniku. Sodelovali naj bi po možnosti vsi ljubljanski cerkveni zbori. Ob tej priliki se bo vršil tudi društveni občni zbor, ki bo združen s predavanjem o Försterju.

S tem je bil dnevni red izčrpan in seja zaključena.

Organistovske zadeve.

Občni zbor »Zveze organistovskih društev za Slovenijo« se je vršil dne 14. oktobra v Rokodelskem domu v Ljubljani. Občnega zbora se je udeležilo 11 delegatov iz mariborske in ljubljanske škofije. V živahni debati se je razpravljalo predvsem to, ali naj društvo razpustimo, ali naj ga s širšim delokrogom znova še bolj poživimo. Vsi delegati so se končno zedinili v tem, da je treba »Zvezo« poživiti in ji dati širši delokrog, v katerem naj bi bila Zveza glavni organ, ki bo zastopala in branila koristi obeh društev.

Pri prvem prihodnjem občnem zboru naj bi se v tem smislu spremenila pravila Zveze in naj bi do takrat tudi obe društvi pripravili predloge za obširnejše delo Zveze in kako bi najuspešneje vršila svojo nalogo.

V odbor so bili nato izvoljeni sledeči delegati: predsednik Iv. Zdešar, podpredsednik Karol Virant, tajnik Fr. Zabavnik, blagajnik msgr. St. Premrl. Občnemu zboru je poslalo »Društvo združenih in zasebnih trgov. nameščencev Slovenije« lep pozdrav z željo, naj bi Zveza dosegla čim lepše uspehe. Občni zbor je vzel to željo in pozdrav z zadovoljstvom in veseljem na znanje.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. Prvi veliki koncert v tekoči sezoni se je vršil 5. oktobra 1936 v prenovljeni veliki Filharmonični dvorani. Izvajan je bil Fran Lisztov Kristus, oratorij za soli, zbor in orkester. Koncert sta priredila Glasbena Matica s svojim pévskim zborom in Ljubljanska Filharmonija s svojim orkestrom. Sodelovali so še solisti: Zvonimira Župevc (sopran), Milena Štrukelj (mezzosopran), Anton Drmota (tenor), Aleksander Kolacio (bariton) in Tone Petrovčič

(bas). Dirigiral je ravnatelj opere Mirko Polič. Lisztov oratorij obstoji iz treh delov: iz Božičnega oratorija. Po razglasenju Gospodovem ter iz Trpljenja in Vstajenja. Glasba, ki prinaša tudi samostojne simfonične stavke, je romantična, deloma programska, deloma več ali manj asketična, opirajoča se na gregorijanski koral in stare ljudske cerkvene pesmi. Homofonija se druží s polifonijo, modulacija se bogato preliva, instrumentacija je pestra. Oblikovno bi nekateri deli mogli biti krajši in bi bolj strnjeni še bolj učinkovali. V celoti je Lisztovo delo zelo ugajalo in učinkovalo. Zbor je bil v začetku nekoliko manj prožen, v drugem in tretjem delu pa se je ogrel in zaživel v dokaj topel izraz in veliko moč. Orkestru topot vse priznanje; bil je docela izklesan, prepričevalen v podrobnostih kakor v celotnem zamahu. Solisti so bili prav na mestu, dasi se v svojih primeroma malih vlogah niso mogli kaj prida pokazati. Manjkalo je samo orgel, ki so za ta oratorij posebej pisane, ki jih harmonij ni mogel nadomestiti. Dirigentu oratorija, ravnatelju Poliču, k uspešni, četudi nekoliko zakasneli izvedbi, iskreno čestitamó. — 12. oktobra je bila otvoritev Male filharmonične dvorane. Koncertni večer je obsegal enajst deloma godalnih deloma pevskih točk. Jenkovo Predigro in Prevorškov Concerto grosso v treh stavih je točno izvajal orkester Ork. društva Gl. Matice pod Prevorškovim vodstvom. Slovenski vokalni kvintet je zapel Gallusov Ascendit Deus, Lajovčevo Meglo in narodno-švarovo »Moj očka imajo konjča dva«. V zadnjih dveh se je mogel bolje izkazati. Prof. Marjan Lipovšek je mojstrsko zaigral Foersterjevo koncertno parafrazo »Po jezeru«. Polajnar Ljudmila je z lepim, mehkim glasom zapela Ravnikov Pozdrav iz daljave in Lajovčev Veter veje. Prof. Karlo Rupel je prvovrstno podal Osterčevo Fantazijo, Kogojev Andante in Škerjančev Romantični intermezzo. Mala dvorana bo za komorne prireditve izvrstno služila in še bolj ustrezala kot velika za velike koncerte. Malo dvorano krasi velika in zelo posrečena Šantlova slika slovenskih skladateljev. — Tekom počitnic je bil v radijskem studiju koncert našega pianista prof. Antona Trošta, ki je izvajal Beethovna, Brahmsa, Chopina, Marxa in Prokopijeva. — V Mostah se je vršil dne 11. oktobra mladinski instrumentalni koncert. Sodelovali so moščanski dečki pod vodstvom g. Bluermana. — V Trgovskem domu se je vršil začetkom oktobra Idrijski večer. Pri glasbenih točkah so sodelovali: operna pevka ga. Mila Kogejeva, članica opere gdč. Poldka Rupnikova, oktet Ljublj. Zvona in orkester »Sloge«.

II. Koncerti drugod. Pevsko društvo »Lira« v Kamniku je priredilo 20. junija cerkven koncert. Nastopil je mešani, ženski in moški zbor. Na orglah je sodeloval fr. Kanizij Fricelj. — Glasbena šola v Kranju je priredila v juliju kot proslavo svojega 25letnega jubileja slavnostni koncert. — 19. julija je bil v Grobljah koncert pevskega zbora naših cerkvenih pevovodij. Obsegal je 6 Jenkovih in 6 Foersterjevih pesmi. Koncert sta vodila prof. Tome in prof. Bajuk. — Pevsko društvo »Slovan« v Ločah je priredilo 18. julija koncert E. Adamičevih, Brede Ščekinih in Vinko Vodopivčevih pesmi. Vodil je Silvester Oreš. — V Hočah pri Mariboru je bil koncert mešanih zborov iz Hoč in Cirkove, in moškega zbora iz St. Janža na Dravskem polju. Vodili so organisti: Furlan, Plohl in Colnarič. — 30. avgusta se je vršil dekanijski cerkven koncert pri Sv. Trojici v Slov. goricah. Nastopilo je sedem pevskih zborov posamezno in končno s tremi pesmimi vsi skupaj. — O priliki Jenkove proslave v Cerkljah pri Kranju se je vršil 20. septembra v Dvorjah, v skladateljevi rojstni vasi, koncert Jenkovih skladb, ki sta ga izvajala pevski zbor Glasbene Matice ljubljanske in zbor kranjskega okrožja Pevske zveze. — 8. septembra je bil na Dobrni v Zdraviliški dvorani pevski koncert pod vodstvom organista Josipa Božnika. 13. septembra pa je istotam nastopil pevski zbor iz Sv. Jurija ob Taboru. — 5. septembra se je vršil v Ptuj v mestnem gledališču velik komorni koncert. — Velik koncert ljutomerskega okrožja Pevske zveze se je vršil 26. septembra v Ljutomeru. Posamič je nastopilo pet zborov s

svojimi pevovodji, skupno zborovo petje pa je vodil mariborski stolni kapelnik Janez Gašparič. Koncert je veljal Slomškovi proslavi in se je izvrstno obnesel. — 8. septembra se je vršila v Trebnjem Stritarjeva in Jenkova slavnost. Pri koncertu, prirejenem ob tej priliki, so nastopili pevske zbori Trebanjskega pevskega okrožja posamezno in skupaj. Skupni zbor je vodil organist g. Tine Ulaga. — Akademski kvintet je pel v minulih počitnicah v Rogaški Slatini, Rimskih Toplicah in Dobrni. — Velik simfonični koncert se je vršil 21. avgusta v Rogaški Slatini. Ljubljanski operni orkester je pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča izvedel Mozartovo overturo k Figarovi svatbi, Beethovnov V. simfonijo, Bravničarjevega »Kralja Matjaža«, tri Jerajeve narodne za godalni orkester in Smetane Vltavo. — Trboveljski slavčki so 6. oktobra koncertirali v Belgradu in izvajali nov čisto slovenski spored. Spotoma so se oglasili še v Zagrebu in v Borovu. — Pevski zbor cerkve sv. Antona v Belgradu je priredil 4. oktobra cerkven koncert. 4. septembra je bil radijski koncert iz delavnice orglarskega mojstra Fr. Jenka v št. Vidu nad Ljubljano. G. prof. Tomc je igral na novih velikih orglah za Djakovo. — Koncertni večer gojencev drž. konservatorija v Ljubljani se je vršil meseca oktobra v Litiji. St. Premrl.

Cerkveni koncert cerkv. zbora dekanije Sv. Lenarta v Sl. g. se je vršil dne 30. avgusta t. l. pri Sv. Trojici v Sl. gor. Nastopilo je sedem zborov, trije se radi raznih vzrokov niso udeležili. Vsak zbor je zapel po dve pesmi, vsi skupaj pa tri. Prvi je nastopil zbor od Sv. Ane v Sl. gor. s pesmima: Sattner: Pozdravljena nebes Gospa in Premrl, Mariji (Za gore že). Zbor je dober, le več živahnosti bi mu ne škodilo in za malo več finese zlasti pri tenorjih. Drugi zbor je bil od Sv. Benedikta. Pel je: Sattner: Vstal je Gospod in Mav: Rojstvo Marijino. Imel je najtežje pesmi na programu. Pa so jo kar dobro vozili. Tudi prvo. Zbor ima dobre in mlade soprane, ki so res na mestu. Ima pa tudi elan in dobro podaja pesmi, ker se zna živeti vanje. Zbor od Sv. Jurija v Sl. gor. je zapel Aiblingerjev Jubilate Deo ter Sattnerjevo Ave Marija. Namesto prve bi gotovo lahko zapel kaj slovenskega, saj imamo slovenskih pesmi na pretek. Dobro je pa bila zapeta druga, solo je bil lep in poln. Zbor od Sv. Lenarta v Sl. gor. je zapel veleznano Schwabovo: Zdravo Marijo in Železnikovo: Nedeljsko jutro. Po svoji sposobnosti bi lahko izbral kaj težjega, saj ima res prav izglajene glasove in inteligentne pevke in pevce. Zdrava Marija je krasno zvenela. Negova je podala Brvarjevo: Struna moja in Faistovo: O zdrava rajska Deva. Res da pesmi nista kaj posebnega, a sta bili za zbor primerni, ker je še precej neprožen. Sv. Rupert je zapel v moškem zboru Kimovčevo: Vsemogočni Bog nas kliče in Ščekove Brede: Srce jaz ljubim presladko v mešanem zboru. Zbor ima močan moški kader, včasih je celo premočan, več fines in občutja bi bilo treba. Trojičani so nam zapeli izvorno skladbo domačega g. organista fr. Teofila Vodeba: Budi se dan v mešanem zboru in s tenorskim samospevom in pa Mihelčičevo: O Gospa, o mati moja. Zbor je najštevilnejši izmed vseh; moški glasovi krepki, je poln življenja in bo gotovo še napredoval. Vsi zbori (180) so zapeli Tomc: Himna Kristusa Kralja (meš. zb.), Vodopivec: O Jezus ves moj blagor Ti (moški zb.) in znano, udarno dr. Kimovčevo: Ti si Peter Skala. Bilo je mogočno petje, zlasti zadnja pesem je bila res skalnata. — Po koncertu je izrekel na prostranem samostanskem dvorišču pevcem in pevkam nekaj vzpodbudnih besedi g. Janez Ev. Gašparič iz Maribora. Pred koncertom je pa z zanosom govoril o važnosti cerkvenega petja dekan g. Franc Sal. Gomilšek. Koncert je dal vsem pobudo. Sklenilo se je, da bo prihodnje leto koncert svetnih pesmi. — Glede programa bi bilo še omeniti, da naj bi bil bolj smotreno izbran in bolj kvalitativen. Plaže bi ne bilo treba proizvajati, ker imamo dobrih pesmi dovolj. Tudi šibkejši zbor si lahko zbere kako pesem, ki je sicer lahka, a ima v sebi polno umetniških vrednot. — Led je prebit, le smotro naprej!

Prijatelj Slov. goric.

Dopisi.

Maribor: Sicer so Slomškovi dnevi že precej daleč, pa mogoče bo vendar koga zanimalo, kaj se je pri tej priliki pelo.

Dne 28. junija 1936: Zjutraj ob 6 sv. maša s slovenskim petjem. Ob 8 pontifikalna maša knezoškofa dr. Ivana Josipa Tomažiča. Pred pričetkom: P. Hugolinov Evharistični tron. Introit, gradual, ofertorij in komunijo je recitiral g. stolni kapelnik Janez Ev. Gašparič. Nato: Mozartova maša v C z orkestrom. Po maši Premrlova: Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod. Pel je celotni najbrž pomnoženi stolni zbor prav lepo in dostojno. Da so se spremenljivi deli recitali, smo bili g. Gašpariču prav hvaležni; kajti da si je stolnica dolga in visoka, je bila v njej silna vročina in je neki pevki slabo postalo. Čudim se, da se ni več takih slučajev dogodilo; stolnica nima nobene ventilacije.

Zvonoslovce bodo zanimali glasovi zvonov: A, c, es, fis, g. Čudna kombinacija! Polton; tudi pri sv. Petru v Rimu imajo zgoraj polton!

Dne 29. junija ob 6 slovenska sv. maša. Peli so p. Hugolin Sattnerjeve pesmi: mašno, Marijino, evharistično in zopet Marijino. Blagoslovno pa — če se prav spominjam — so peli neko štajersko. Organista je nadomestoval g. Vinko Jovan, bivši organist v Boštanjju, ki se je zadnji čas naselil v Mariboru. Ob 9 nato je bila na Glavnem trgu tiba maša knezoškofa dr. Gregorja Rožmana. Pri tej maši je bilo ljudsko petje, spremljano z orkestrom; vodil je g. Gašparič. Pesmi so razvidne iz legitimacij. Petje je bilo lepo, dostojno, v pravi brzini, peli so tudi odličniki na odrih. Tako ljudsko petje dviga duha nad pozemsko.

Začetkom avgusta sem bil še parkrat v stolnici. Peli so več dr. Kimovčevih pesmi. Izbran pevski spored in dostojno preludiranje mi je bilo všeč in zasluži oboje vso pohvalo.

Viator.

Goče. Ob 30letnici smrti pesnika Simona Gregorčiča. Bilo je koncem julija leta 1906., ko smo imeli dekanijsko konferenco v Ribnici pri blagopokojnem dekanu Dolinarju. Prav tiste dni je bil v Ribnici pesnik Simon Gregorčič pri svojem rojaku in mecenu, notarju Gruntnarju, da se od njega za vedno poslovil. Na konferenco v župnišče je pesnik sporočil, da pride po kosilu obiskat duhovske sobrate, da pa odklanja vsake ovacije, ker je zelo bolan. Pesnik torej pride. Videti mu je bilo, da je zelo bolan in da ne bo dolgo več živel. Duhovniki vstanemo, ga v tihoti sprejmemo, dekan mu dá častni prostor na koncu mize. Gregorčič se začne pogovarjati z dekanom in starejšimi gospodi v bližini. Na drugem koncu mize pa je bilo več mladih duhovnikov, izvrstnih pevcev, med njimi: župnika Traven in Rihtaršič, ribniška kaplana, Skubic, ki je sedanji dekan, Plahutnik in drugi. Eden izmed njih reče: »Zapojmo prav tiho kako Gregorčičevo. pesem.« Takoj je bila intonirana: Pogled v nedolžno oko. Začnemo pianissimo. Ko zasliši pesnik svojo pesem peti, takoj prekine pogovor, družba utihne. Pesnik se zlekne na roke in ves zamaknjen v pesem jo posluša. Videti mu je bilo, kako je ves prevzet s pevci-sobrati v duši pel:

Srcé se v prsih mi topi
zamaknjeno v nekdanje dni,
v presrečno dobo cveta,
o zlata, zlata leta!

Čez tri mesece potem je umrl.

Alojzij Kralj, župnik.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Matija Tomec: Slava Mariji. 5 samospevov z orglami. Odobril škofijski ordinariat ljubljanski dne 31. VII. 1936 št. 3672. Samozaložba. Št. Vid nad Ljubljano. 1936. Opalografija Roman Pahor, Dravlje (Ljubljana). Razni naši solisti si večkrat žele domačih slovenskih samospevov. Tej potrebi je z izdajo teh petih Tomčevih samospevov

izvrstno ustrezno. Trije so zloženi za visoki, dva za srednji glas. Oblikovno so trdno zgrajeni, pevsko jako hvaležni, toplo občuteni, po svojem značaju zelo cerkveni. Spremljanje samostojno izpeljano, gladko teče in vsebuje bogato, pestro in izbrano harmoniko. Skladateljeva posebnost je pogostna kromatična modulacija zlasti po terčni sorodnosti akordov, ki je prav učinkovita. Tudi trizvoke veže včasih diatonično nenavadno spretno, spajajoč jih na raznih stopnjah po načinu starih klasičnih mojstrov, n. pr. v 5 samospěvu od 11—12., 13—14., 19—21., 35—36., 50—54. takta. Lepo zna tudi voditi bas. Glede načina glasbenega izražanja, ki ga očitujejo ti samospěvi, se mi zdi posebno značilen drugi samospěv, ki je tako topel, iskren in pristno slovenski, kot ga pri Tomcu do sedaj v tolikšni meri nismo bili vajeni. Teh samospěvov smo lahko po pravici veseli. Naj bi se le mnogo peli! Priporočam jih vsakemu glasbeniku in pevcu. Dobijo se pri skladatelju. Cena 15 Din. St. Premrl.

Koralni introiti in komunije. Za največje in še nekatere druge praznike priredila dr. Franc Kimovec in Stanko Premrl. Cena partituri 20 din. Zbirka je zelo priročna, ker obsega v enem zvezku introite in komunije za vse najvažnejše praznike v letu, 16 po številu, ki v glavnem prihajajo v poštev za pete latinske maše. Zbirka je prav za prav skrajšan in poenostavljen ponatis spremenljivih spěvov, ki so pod istim naslovom izhajali v Cerkv. Glasbeniku L. 1909, ki ga pa mnogi nimajo pri rokah. Podpisani bi si želel še introit in komunijo za praznik Kristusa Kralja, ki ga vsako leto slovesneje praznujemo. Če ne bi šlo drugače, bi skoraj laže pogrešali spěve za kak drug praznik, ki se pri nas sicer še cerkveno praznuje (Oznanjenje Marijino, Svečnica), katerih praznovanje bo pa morda (kot že po nekaterih drugih deželah) kdaj odpadlo. Sicer je pa zbirka vsega priporočila vredna in organistom potrebna. M. Tomc.

Vurnik Matej: Missa pro defunctis. Za enoglasno petje ali za mešan zbor. Cena 16 din. Prodaja Jugoslovanska knjigarna in skladatelj sam (Borovnica). Pri večjem naročilu pri skladatelju primeren popust. Ta Requiem je bil menda prvi, ki sem ga imel podpisani že v svojih dijaških letih priliko spoznati in izvajati. Ze takrat se mi je priljubil. Ko ga človek zopet po več letih dobi pred oči, si ustvari o njem isto sodbo kot pred toliko in toliko leti, kar priča o njegovi pravi notranji vrednosti. Skladba je od začetka do konca zložena z veliko skrbnostjo, nič ni v njej takega, kar bi še naknadno rabilo pile. Posamezni deli so dosti karakteristično pisani. Skladbo, ki bo v mešanem zboru še bolj donela kot v enoglasnem izvajanju, priporočamo. M. Tomc.

Blagor jim! 10 nagrobnic za moški zbor, zložil Lovro Hafner, Preska. Samozaložba. Cena 12 Din. Če smo zadnje čase tožili, da pojejo zbori pri pogrebih vedno ene in iste pesmi, sedaj ta skrb odpade, če se bodo zbori seveda posluževali bogate literature nagrobnic, ki smo jih zadnje čase dobili. Tudi Hafnerjeve nagrobnice bodo dobro služile zborom. Skladatelj se vedno bolj pogloblja v bistvo kompozicije in se odvrta od zgolj zunanega iskanja akordov, ki je bilo značilno za njegove prve skladbe. Vendar so še vedno marsikatera mesta v teh skladbah tehnično šibka. Pretežno osminski ritem v prvi pesmi (posebno na prvi strani) učinkuje neprijetno. V št. 2 (Človek, glej...) nastopi v drugem taktu ritmični zastoj, pod katerim trpi vsa prva polovica pesmi; od drugega takta dalje so vse taktice navzkriž z besednim in muzikalnim naglasom za pol takta; drugi del pesmi je pravilen. Nekatere pesmi, same po sebi kratke, trpijo na preveliki razkosanosti. Kljub tem pomanjkljivostim pa se bo dala večina skladb prav dobro parabit. M. Tomc.

K Vodopivčevi zbirki: Kristusu Kralju, ki smo jo ocenili v št. 7.-8., so izšli glasovi (sopran in alt skupaj, tenor in bas skupaj). Stanejo izvod po 6 din.

Stanko Premrl: Orgelske skladbe, IV. zvezek (preludij, fuge, Ti o Marija). Ljubljana 1936. Samozaložba. Litografija Čemažar. Cena din 36. Za tremi zvezki orgelskih skladb, ki jih vsak organist dobro pozna, je izdal St. Premrl še četrtega. Ko smo mislili, da je vrsto že zaključil, je na tihem pripravljal to izdajo, iz katere je razvidno, da je njegova skladateljska zmožnost, če jo gledamo s stališča zgolj tehnične spretnosti ali pa živahne domišljije in iznajdljivosti, še vedno na stari višini. V tej zbirki se je celo povzel nad prešnje tri. Predvsem opazimo, da se je lotil problema daljših

orgelskih oblik, tudi takih, ki jih naša orgelska literatura skoraj ne pozna. Krajši preludiji zavzemajo v tej izdaji zelo podrejeno mesto. Pod poglavjem »preludiji« do- bimo poleg navadnih, precej razčlenjenih preludijev tudi štiri strani obsegajoč pre- ludij iz orgelske božične suite, parafrazo ozir. meditacijo na pesem »Sveta noč«, dve pastorali, cerkveno koračnico, kot žalostinko mišljen adagio v a-molu, tokato itd. Nato sledi nekaj fug s kratkim uvodom ali brez njega, ena fugeta, en fugato (krajše izpe- ljana fuga), žalna fuga in končno še pet variacij na pesem »Ti, o Marija«. V resnici pestra in bogata izbira. Vse te skladbe so razvrščene po tonovih načinih (C-dur do E-dur, C-dur do Des-dur oziroma a-mol do cis-mol, a-mol do be-mol). Po prvi zbirki so podedovale plemenito tekoče linije, po drugi in tretji umirjeno kromatiko in barvitost, nova je pa, kot omenjeno, široka razpletanost in polifona gradnja večjega števila skladb. Organisti na deželi, ki jim je druga koncertna orgelska literatura težje dostopna, bodo dobili v tej zbirki dosti primerne tvarine za orgelske točke pri cerkvenih koncertih svojih zborov. Seveda zahteva večina naštetih skladb dober instrument in dosti izur- jenega igravca, ki ima že nekaj vpogleda v harmonski, oblikovni in tematični ustroj skladb. Kdor bo zbirko predelaval, se ne bo nasmehnil opombi, da mora imeti igravec tudi primerno veliko roko. Pedal nima, razen v enem slučaju, posebnega sistema, kar olajša preglednost. Pri pregledovanju sem zasledil nekaj tiskovnih napak, ki jih je na podlagi pisane besede težje korigirati. Marsikdo jih niti opazil ne bo, ker gre v večini primerov za kromatično spremenjene tone, ki jih je treba še v istem taktu postaviti v prejšnjo lego po enem ali drugem prestavnem znaku. Sicer je tisk razločen in pregleden. Zbirko toplo priporočam.

M. Tome.

Anton Jobst: Tri nagrobnice za moški zbor. Žiri 1936. Samozaložba. Cena 5 Din. — Jobstove nagrobnice so izredno posrečene skladbe, lahko pevne, pa vendar glasbeno bogate in učinkovite. Vredne vsega priporočila. Na teh nagrobnicah ško- fijsko odobrenje — ki je bilo dano — ni označeno, kar naj se drugič pripiše! St. P.

Josip Kenda: Šent Janževo. Moški zbor. Skladba, zložena na besede Murna- Aleksandrova, je v stavku jasna, v izrazu naša domača in zanimiva po ritmični ureje- nosti. Pesem, obstoječa iz petih kitic, je prekomponirana; druga in četrta kitica sta nekaki variaciji glavne glasbene misli. Ta moški zbor prištevam h Kendovim posebno uspelim skladbam.

St. P.

Breda Šček: Slovenska maša za mladinske ali ženske zборе. Popravljen po- natis iz »Druge cerkvene pesmarice za mladinske ali ženske zборе«. Z dovoljenjem lavantinskega knezoškofijstva v Mariboru z dne 28. marca 1936, št. 621/1. Samozaložba. Loče pri Poljčanah 1936. — To skladbo, ki smo jo v našem listu že pohvalili in pri- poročili, priporočamo vnovič.

St. P.

Vinko Vodopivec: Pokropi me in Videl sem vodo. Za mešani zbor. Ljub- ljana 1936. Z odobrenjem škof. ordinariata v Ljubljani 27. 6. 1936, št. 3047. Izdal in na opalograf razmnožil Roman Pahor, Dravlje. — Dve dostojni, solidni in prav lahki cer- kveni skladbi.

St. Premrl.

Štiri mašne darovanjske pesmi. Cena din 3. Te Vodopivčeve skladbe nadalju- jejo vrsto darovanjskih pesmi, ki smo jih pod vplivom novejših liturgičnih stremljenj zadnji čas dobili. Besedila vseh štirih so prirejena za »Darovanje« in »Svet« in se po smislu skladajo z daritvijo, ki se tačas na oltarju vrši. Z glasbenega stališča ni k pesmim kaj pripomniti, ker so pisane v slogu, kot ga pri Vodopivcu že poznamo. V tretji pesmi naj ima bas prvo noto v predzadnjem taktu »e« namesto »f«. V četrti pesmi v drugem taktu drugega sistema naj imajo glasovi vračaj pred »as«.

M. Tome.

Oreste Ravanello: Tema e variazioni in si minore per grad'organo. Guglielmo Zanibon. Editore — Padova. 1936. — Preprosto, v h-molu zloženo temo znani italijanski skladatelj sijajno razvija v devetih variacijah. Prva deloma v arpežiranih akordih figurirana prinaša glavno melodijo teme v najvišjem glasu. Druga v srednjem glasu s triolnim gornjim spremljanjem. V tretji, zloženi kot Lamento (vzdihovanje), je tema precej zakrit. Sledi četrta variacija: živahen Scherzo v stakiranih triolah. Izredno, stalno v arpežah po 13 do 15 not figurirana peta variacija je zložena kot elegičen spev

z glavno melodijo v srednjem glasu. Šesta variacija je prinesena kot koral z nekakim trmastim basom. Sedma se dosledno giblje v polnih presekanih akordih. Osmi: »Pivetta« z ležečo kvinto v osemčveljskem pedalu in podobnim melodičnim prelivanjem v srednjih glasovih je pastoralnega značaja. Sklep (finale), mogočen, a vseskozi jasen, deloma sekvenčno razvija glavno melodijo, ritmično v sredini oživi, prav na koncu se pa slovesno kot koral zaključí. Ravellova skladba je poklonjena znamenitemu milanskemu orgelskemu virtuozu Ullissu Matthayu. Izdana od tvrdke Zanibon v Padovi v krasnem tisku stane 15 lir. Dostopna seveda le boljšim, zelo spretnim organistom. St. Premrl.

Giocondo Fino: Lodate Maria. Variazioni simphoniche per grand'organo. Guglielmo Zanibon. Editore. Padova. 1936. V enakem formatu kot Ravellova skladba je izšla v založbi tvrdke Zanibon v Padovi istočasno tudi Finova. Ta pa podaja mojstrsko in v velikem slogu izvedene variacije na staro piemonteško Marijino pesem: »Lodate Maria o lingue fedeli, risuoni nei cieli la nostra armonia, lodate, lodate, lodate Maria«. Finovih variacij je osem. Tudi te so kakor Ravellove karakteristične. Tema je pri teh v toliko razširjen, da uvaja ljudsko pesem mala predigra. Variacije so zložene v značilnih kontrastih in rastejo od začetka do konca bodisi po obsegu kakor tudi izrazu. Posamezne se dajo kakor pri prejšnjih tudi zase učinkovito izvajati. Tudi te stanejo 15 lir. St. Premrl.

Razne vesti.

Proslava slovenskega skladatelja Davorina Jenka se je 20. septembra vršila v skladateljevem rojstnem kraju, v Cerkljah pri Kranju oziroma v Dvorjah. Pri dopoldanski službi božji je bilo mogočno ljudsko petje, podružniški pevski zbori pa so zapeli Jenkovo »Kerubinsko pesem«. Oboje petje je pripravil in vodil g. stolni dekan dr. Fr. Kimovec. Popoldne po litanijah z ljudskim petjem je šel sprevod v Dvorje, kjer se je vršila blagoslovitev in odkritje Jenkovega spomenika. Slavnostni govor je govoril g. dr. Kimovec. Nato se je vršil pevski in godalni koncert.

Pevčeve pesmarice — razprodaja. Odbor Pevske zveze razume krizo, ki ovira delo naših pevskih zborov, in pozna težave, ki jih mora zmagovati naša pevška armada pri svojem idealnem delu. Da od svoje strani pomore, kolikor ji razmere dopuščajo, je odbor sklenil razprodajo pevčevih pesmaric po izredno znižanih cenah 5 dinarjev za vsak izvod. Ta cena pa velja le za ona naročila, ki bodo plačana do 15. decembra t. l. Pri večjem naročilu dovoljujemo tudi primerne obroke, ki pa morajo biti vsi plačani do 15. februarja l. 1937., sicer velja znižana cena le za toliko izvodov, kolikor jih bo do tega termina plačanih, za vse ostale pa velja normalna cena 12.50 dinarjev. Pripočamo zborom in posameznim pevcem, da to izredno priliko izrabijo in si takoj naroče pesmarice. Nekatere bodo kmalu pošle, zato ne bo mogoče najbrž vsem naročilom ustreči. — Odbor Pevske zveze.

Kraljevska banska uprava dravske banovine je z odlokom dne 26. avgusta 1936 zaukazala, naj učiteljstvo uči otroke tudi cerkvene pesmi, ki naj jih potem pod njegovim vodstvom pojo pri službi božji.

V **Šmartnem pri Slovenjgradu** je 22. oktobra preminul profesor bogoslovja v mariborski bogoslovnici dr. Josip Somrek. Pokojni g. profesor je služboval najprej v več krajih kot dušni pastir, od 1904 do 1909 je bil ravnatelj Cirilove tiskarne v Mariboru, od l. 1909 dalje je vršil profesorsko službo. Udeleževal se je tudi kot glasbenik. Izdal je dve cerkveni pesmarici, ki sta se zlasti v mariborski škofiji močno rabili: *Kvišku srea* in »*Prijatelj otroški*«. Naj mu bo bogat delež med blaženimi!

25. septembra je v ljubljanski bolnici preminul učenec ljubljanske orglarske šole **Maks Capuder**. Koncem počitnic se je doma v Kosezah pri Moravčah težko ponesrečil in mu v bolnici niso mogli več rešiti življenja. Bil je priden, bister, prikupen fant. Naj mu sveti večna Luč!

Umrli je 1. septembra v Ljubljani g. Valentin Premk, nadstrojnik Jugoslovanske tiskarne v pokoju in zaslužen slovenski cerkveni pevec. Nekaj let je kot izboren basist sodeloval v stolnici. Pozneje, ko mu težka bolezen ni več dopuščala hoditi po strmih stopnicah na kor, je vneto pel in pomagal pri ljudskem petju. Naj mu bo Bog bogat plačnik za njegovo vzorno krščansko življenje!

V Ljubnem na Gorenjskem je v septembru umrl ondotni 35 let kot učitelj in organist službujoči šolski upravitelj Edvard Markovšek. Zadnjih pet let je živel v pokoju. Bil je pravi ljudski učitelj in vzgojitelj, od ljudstva spoštovan in ljubljen. Naj v miru počiva!

G. Matej Vurnik, organist v pokoju v Borovnici, ima naprodaj več letnikov prilog »Cerk. Glasbenika«: letnike 1899—1910 lepo vezane v dve knjigi, nevezane pa od 1902—1904 (po dvakrat = 6 letnikov), 1905 (trikrat), 1906 (petkrat), in še 1913, 1914 in 1916. Poleg teh prilog tudi »Slovenčeve ilustrirane priloge.

G. David Doktorič, bivši ekspozit v Radomljah in znan slovenski skladatelj, je odšel kot izseljenski duhovnik v Argentinijo. Deloval bo v Buenos Airesu. Želimo mu mnogo božjega blagoslova.

Letos 21. oktobra je preteklo 100 let, kar se je rodil znameniti slovenski orglarski mojster Franc Goršič († v Ljubljani 29. avg. 1898). — 16. junija pa je preteklo 40 let, kar je v Ljubljani umrl slovenski skladatelj Anton Nedved.

Slovenski skladatelj Ivan Laharnar je obhajal 7. maja 1936 70 letnico rojstva. — Slovenski citraš in izdajatelj »Slovenskih narodnih pesmi za citre in petje« Ivan Kiferle pa je obhajal 15. maja 1936 80 letnico rojstva. Obema zaslužnima slovenskima glasbenikoma k njunim jubilejem iskreno čestitamo.

Naš mladi kralj Peter II, prej pa že njegov mlajši brat kraljevič Tomislav sta si v septembru ogledala stolnico in bila tudi na stolnem koru. Kraljevič Tomislav si je tudi zaigral nekaj ljubkih skladbic.

Ipavčeva pevska župa v Mariboru je priredila v avgustu šestdnevni počitniški tečaj za zborovodje.

Slovenska skladateljica, učiteljica Breda Šček se je 26. avgusta poročila v Ločah z g. Silvestrom Orlom. Poročil ju je nevestin brat g. župnik Virgil Šček, bivši poslanec v Rimu. Novoporočencema najiskreneje čestitamo.

Letos slavi glasbeni svet 50letnico smrti in 125letnico rojstva velikega klavirskega virtuoza in slavnega skladatelja Franea Liszta.

V ljubljanski operi so dali v tekoči sezoni kot prvo večje delo slovensko opero »Matija Gubec«, ki jo je zložil in že pred trinajstimi leti vodstvu slovenske Narodne opere predložil slovenski skladatelj Risto Savin oz. s pravim imenom Miroslav Širca. Opera je zelo uspela.

Izšla je zbirka »Po Mariji k Jezusu«, 10 cerkvenih pesmi za moški in mešan zbor, zložil Ferdinand Kalinger. Priredil Stanko Premrl. Izdal in založil Viktor Čadež. Cena 8 Din. — Izšla je tudi Franc Premrlova Slovenska maša za mešani zbor in orgle. Cena 15 Din. O teh dveh prinesemo oceno prihodnjč.

NAŠE PRILOGE.

Današnja glasbena priloga v obsegu štirih strani prinaša Matija Tomšev »Pridi Sv. Duh« in Anton Jobstovo Božično. Posamezni izvodi po 1.25 Din.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za inozemstvo protivrednost 60 Din letno. Uredništvo in upravnništvo: Pred Skofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.